

P O M S - B L A D E T

NUMMER 4 - FEBRUARI 1974

INNEHÅLL:

1. VÅRENS KURSER OCH KONFERENSER
  2. OM VÅRDCHEFSKONFERENSEN I DECEMBER
  3. WEEK-END-KURS I ÖSTRA KRETSEN
  4. OM ANSLUTNING TILL STUDIEFÖRBUND
- % BOKRECENSIONER

BILAGOR: SVAR FRÅN LANDS-
TINGSFÖRBUNDET
2 PROTOKOLL
INBETALNINGSKORT
PRELIMINÄR ANMÄLAN
TILL VÅRKONFERENSEN

RED: BIRGITTA NORRMAN
VID STENCILAPPARATEN:
RUNE GALERIUS
ÖVRIGA MEDHJÄLPARE:
ALA-GRUPPEN
LARS MOLANDER

Årets första POMS-blad är, som Du märker, ganska omfattande. Det är ett ganska klart uttryck för den aktivitet som försiggår bland medlemmarna enskilt och i arbetsgrupper i olika delar av landet. Det är trevligt med bidrag till bladet i form av recensioner, sammanställningar av arbetsgruppsaktiviteter, m m . TACK för alla dom!

DEBATTEN om omsorgerna inom och utom verksamheten fortsätter i både tidningar och TV. Stockholms läns nytillträdde sociallandstingsråd Folke Hallerby levererar målsättningsidéer för omsorgerna, och sätter på så vis fart å diskussionerna.

På GOTLAND har pressen också varit aktiv i omsorgsfrågor. I januari gjorde Gotlands Allehanda ett reportage om verksamheten, och en tjänsteman som intervjuades ansåg bl. a. att man inte tyckte att man behövde några psykologer i omsorgsarbetet. Vi i styrelsen tyckte att detta bör bemötas, och KENT ERICSSON skriver ett brev med information om POMS och vad psykologer kan bidra med i arbetet för de utvecklingsstörda till Gotlands läns landsting. "Psykologer kanske man kan klara sej utan, men de PSYKOLOGISKA ASPEKTERNA I HABILITERINGSARBETET kan man aldrig bortse ifrån", tycker rumsgrannen GUNNAR KYLEN.

Om vad SVENSKA LANDSTINGSFÖRBUNDET tycker om Rune Hedlunds yttranden i R kan man försöka lista sej till i det svar som POMS fått från förbundet. Titta längst bak!

Arbetsgruppsaktiviteten är hög, det visar bl a CATHARINA EKERMO och övriga i arbetsgruppen kring utredande av hur man kan ansluta sej till olika studieförbund. Material om denna på årsmötet så kontroversiella fråga finns i detta blad.

Frågan om Svenska Föreningens vara eller inte vara har man jobbat vidare på. En interimstyrelse har tillsatts, och PRITA NELSON har valts in som POMS-representant i den. Mer om detta i nästa blad.

RELLA PLATSCHECK har gjort en grundlig genomgång av OMEP (=Organization Mondiale Education Prescolaire). OMEP:s målsättning är att att forska om barn, men man har inte en rad om utvecklingsstörda i stadgarna. Mer här om nästa gång!

Birgitta

VÅRENS KURSER OCH KONFERENSER:

SOCIALSTYRELSEN anordnar två konferenser under våren, som är av intresse för några av oss:

- dels en för chefpsykologer, psykologer i självständig ställning och chefkuratorer. Denna 3 dagar långa konferens ges två gånger: för tjänstemän norr om Stockholm och för tjänstemän söder om Stockholm.
- dels en för nyanställda psykologer, och den kursen blir veckolång.

POMS hade förra året en välbesökt konferens med deltagare från hela landet i juni, och om intresse finns, ordnas POMS' fjärde konferens 13-15 juni. Västra kretsen vill gärna planera och administrera den, men behöver Din hjälp med en preliminär anmälan. Fyll därför i bifogade blankett, och skicka den till Hans Wrenne.

Jag tycker att POMS-konferensen är viktig av många skäl, men speciellt två är extra viktiga:

- många av POMS' medlemmar arbetar inte som psykologer vid omsorgsstyrelser eller på specialistsjukhus, och kommer inte att beröras av t ex Sos' konferenser,
- föreningen kan ha årsmöte i anslutning till en rikskonferens, och det måste vi ha.

ÖSTRA KRETSEN ordnar en tvådagarskurs kring temat personalproblematik den 8-9 mars. I första hand bereds medlemmar i Östra kretsen möjlighet att delta. Läs närmare i Thomas Jensfelts inbjudan!

De nordiska psykologförbunden ordnar en nordisk psykologkonferens i juli i Lund. POMS har principiellt sagt ja till att delta med något bidrag den dagen då temat PROFYLAX INOM VÅRDOMRÅDET ska behandlas. Av relevans för oss är bl a frågor som "hur förhindra institutionsplacering?", "hur kan stöd till familjer utformas?"
Här behövs idéer och uppslag från alla. Hör av Dej till mej eller Lasse Kebbon.

KENT ERICSSON VAR MED PÅ VÅRDCHFSKONFERENSEN, TREDJE DAGEN, DÅ BL A DAGCENTERVERKSAMHET DISKUTERADES. MEN DET VAR INTE FRÄMST DET TEMAT SOM ALLRA MEST ENGAGERADE KENT:

Jag bad att få delta i vårdchefskonferensen för att få tillfälle att ta del av deras erfarenheter av dagcenterarbete, eftersom vi inom vår grupp arbetar med "Utvärdering av öppna vårdformer". I form av frågor med svar berörde man dagcenterverksamhet under halva förmiddagen. Den andra ägnades åt en rapport från konferens för beslutsnämnders ordförande.

Flera, som jag uppfattade såsom positiva idéer presenterades: man är öppen för en utveckling av dagcenter så att även andra handikappgrupper får tillgång till den, för att skapa ett underlag för dagcenter i glesbygd. Från konferensen för beslutsnämnders ordförande rapporterades att man nu tolkar grunden för inskrivning så att man skrivs in vid ett visst vårdhem eller specialsjukhus. Detta för att undvika en tillämpning av "rockad-principen", dvs att man flyttar personer som schackpjäser mellan institutionerna.

Eftermiddagen ägnades åt en diskussion om vårdchefens roll, vilken inleddes av Sam Wärnelid från Örebro. Han såg vårdchefen som den som svarar för den kontinuerliga kontakten med den förtecknade över åren. Kuratorn blir hans "förlängda arm". Som konsulter har han bl a psykolog barnneurolog och psykiater. Han ville som vårdchef ha en ökad direktkontakt med omsorgstagaren och önskade därför införa "vårdchefsassistenter", som koncentrerade sig på administrativt arbete.

Men mitt huvudintryck hade andra diskussioner till grund, nämligen de korta som fördes om psykologernas bidrag till omsorgsarbetet, i samband med Teut Wallners inlägg om individuell bedömning på dagcenter och Sam Wärnelids inledning om vårdchefsrollen. Jag blev faktiskt förvånad och lätt pessimistisk inför hur man inom gruppen vårdchefer ser på psykologens arbete. Det intryck jag fick var att man förhöll sig

avvaktande till psykologer och det blev genast ganska svårt att diskutera detta ämne. Jag upplevde att man här mötte samma notstånd, som man träffar på inom andra vårdområden där psykologer saknar många av de förutsättningar för ett meningsfullt arbete, som annars finns inom omsorgsverksamheten bl a i form av normaliseringsprincipen.

Det tycks råda kommunikationsproblemen även här! Det förvånansvärda inom omsorgsfältet i Sverige är att det saknas ett forum där skilda grupper kan träffas, personligen eller via skrift, för att diskutera och utbyta synpunkter. En vårdchef föreslog regionala konferenser, där man skulle kunna träffas över kategorigränser, en annan uppmanade psykologerna (POMS) att föra ut och tala om vad psykologer kan bidra med i detta arbete.

Vårdchefernas roll tycks fortfarande vara under diskussion, liksom psykologernas. Vore det inte positivt om dessa diskussioner kunde fortsätta, men med tätare kontakter mellan vårdchefernas förening, POMS och andra intresserade?

FÖRENINGENS EKONOMISKA LÄGE
ÄR GOTT, RAPPORTERAR KASSÖREN.
MEN DET ÄR DET UNDER FÖRUTSÄTTNING
ATT MEDLEMSAVGIFTERNA KOMMER
IN. ANVÄND INBETALNINGSKORTET
SOM MEDFÖLJER!
MEDDELA POSTGIRONUMMER(35 89 78
- 5) OCH ADRESS (POMS, HAMMARÖ)
OCH ÅRSAVGIFT (25:-) TILL IN-
TRESSERADE PRESUMTIVA MEDLEMMAR

I NÄSTA NR AV POMSBLADET:
OM UTVECKLINGSSTÖRDA I JORDANIEN
MER OM SVENSKA FÖRENINGEN
MER OM OMEP

WEEKENDKURS I ÖSTRA KRETSEN

Östra kretsen i POMS och Vuxenskolan ordnar kurs kring personalproblematik vid Stensnäs kursgård vid Åkersberga den 8 - 9 mars 1974.

I de diskussioner som förts kring kretsens verksamhet har framkommit behov av att få belyst erfarenheter av olika gruppsykologiska skeenden. Bakgrunden har varit den osäkerhet man ofta känner i grupper som man arbetar tillsammans med. Osäkerheten kan dels hänföras till egen personlig osäkerhet i grupper, dels till de speciella förhållanden som föreligger på arbetsplatsen. Psykologen har där ofta motstridiga krav och förväntningar på sej. Dessa stämmer inte alltid överens med den egna synen på arbetet. Psykologen kommer ofta i den situationen i en arbetsgrupp att fungera som både gruppleddare och deltagare i arbetsgruppen. Utifrån sin speciella position kan också psykologen ha svårt att förstå övriga personalkategoriernas arbetssituation.

Avsikten med kursen är att man inom grupparbetets ram ska konstruera arbetssituationer som kan ge underlag för diskussion kring centrala problem i arbetet. Bl.a. utgår kursen från den debatt som förts kring vårdhemssituationen. Arbetet kommer att ske dels i stora gruppen, dels i smågrupper, och genom rollspel.

Antalet deltagare är begränsat till 20 personer. Kursledare är psykolog Tore Mordal och Inger Brun från Norge. Alla medlemmar är välkomna att ansöka om deltagande men i första hand kommer medlemmar i Östra kretsen beredas plats. Avgiften för kursen är 180:-. I detta inkluderas kursavgift, mat och logi, även sänglinne. Anmälan ska vara ^{a/} mej tillhanda senast den 1 mars 1974.

Thomas Jensfelt
 ny adress: Knypplerskevägen 25
 161 47 BROMMA
 tel.arb. 08/ 94 00 40
 bos. 08/ 26 33 94

RAPPORT FRÅN ARBETSGRUPPEN OM POMS' EV. SAMARBETE MED NÅGOT STUDIEFÖRBUND.

Enligt protokoll från POMS' styrelsesammanträde den 2 juli 1973 uppdrogs åt undertecknade "att utreda dels för- och nackdelar på såväl kortare som längre sikt av POMS' närmare anslutning till något studieförbund, dels göra en jämförelse mellan aktuella studieförbund beträffande deras ekonomiska och administrativa service, krav på gentjänster från POMS' sida, villighet att bistå POMS även utan närmare anslutning m m."

Under hösten har vi tagit kontakt med följande studieförbund: ABF, Medborgarskolan, TBV, Vuxenskolan samt NBV, Studieförbundet och Kursverksamheten. Samtliga är mycket intresserade av POMS, de tre sistnämnda har dock relativt små ekonomiska och administrativa resurser. - Kontakt har också tagits med SECO, medlem i Vuxenskolan; DHR, medlem i ABF och FUB, som samarbetar med flera studieförbund utan att vara medlem.

Det synes föreligga tre former av samarbete med studieförbund, nämligen genom att

- a) vara medlem i ett studieförbund
- b) sluta samarbetsavtal med ett studieförbund
- c) samarbeta med flera studieförbund utan någon form av avtal

Här följer en förkortad och schematisk framställning av villkor för samarbete med olika studieförbund:

<u>Villkor för samarbete</u>	ABF	M	TBV	Vs	NBV	Sf	KV
Politisk och/eller facklig anknytning	x	x	x	x			
Kan bidra adm. vid konf.	x	ev	1)	x	1/	ev.	1)
Kräver kursplan för att ge föreläsningssarvode			2)			x	x
Kan ge ek. bidrag utöver föreläsningssarvode	2)		3)	2)			
Distrikten kan bidra adm. och ekonomiskt	x		x	x			x
Önskar samarbetsavtal			x	x		x	

1) tveksam
2) avgörs från gång till gång
3) ev. på distriktsnivå

Ekonomiska bidrag

Samtliga kan bidra ekonomiskt med föreläsningssarvode vid konferens. Studieförbundet och Kursverksamheten kräver dock en särskild kursplan eller offentliga föreläsningar för detta och tillämpar utdelningsreglerna för statsbidrag strikt. Ekonomiska bidrag utöver föreläsningssarvodet och utöver hjälp med administrativt arbete och rabatter är svårt att få men kan diskuteras med ABF, TBV och Vuxenskolan från gång till gång. I vissa fall har lokalavdelningarna större resurser att bistå ekonomiskt och administrativt genom att de kan få landstings- och kommunala bidrag.

Samarbetsavtal

Inte något förbund kräver medlemskap, däremot vill flera ha ett samarbetsavtal för att kunna kalkylera kostnader och arbete och garantera oss hjälp. Detta är en ny form av samarbete man föreslagit oss, när vi ställt oss tveksamma till medlemskap. Ett samarbetsavtal skulle då upprättas specifikt för POMS med detaljerade punkter, där vi fick precisera våra önskemål och det aktuella studieförbundet sedan ta ställning till om det kan tillmötesgå dessa. Detta kräver att en arbetsgrupp från POMS och det aktuella studieförbundet träffas flera gånger och diskuterar avtalet i detalj.

Från Vuxenskolans sida menar man, att det inom samarbetsavtalets ram är möjligt att samarbeta med ett annat studieförbund, om man t ex inom ett distrikt har bättre kontakt med detta. Denna frihet skulle då skrivas in i samarbetsavtalet.

Mot samarbetsavtal säger FUB (f d studierektorn där): Så länge studieförbunden är intresserade av oss, tycker vi inte att vi behöver någon form av avtal. De olika distrikten samarbetar med olika förbund. Vi har haft en del olustiga diskussioner p g a detta, men vi har inte sett något hot sättas i verket. Vi har haft ett mycket gott samarbete. - FUB har till skillnad från POMS ett kansli, där man har både administrativa och ekonomiska resurser.

En långsiktig planering kan eventuellt fylla samma funktion som ett samarbetsavtal, genom att studieförbunden då på ett tidigt stadium kan räkna med framtida konferenser.

Skälen för ett samarbetsavtal är alltså:

studieförbunden kan åova oss administrativ och ekonomisk service

ett samarbetsavtal ger relativt stor frihet jämfört med medlemskap; utrymme kan ges för samarbete med andra studieförbund

Skälen mot:

ev skepsis hos andra studieförbund man vill samarbeta med

ev kan långsiktig planering fylla samma funktion som ett samarbetsavtal

- - - - -

Vid styrelsesammanträde den 4 februari beslöts att arbetsgruppen skall arbeta vidare med att ge POMS' förslag till samarbetsavtal.

Årsmötet i sommar får alltså ta ställning till

- a) samarbetsavtal eller ej
- b) om samarbetsavtal - med vem och i vilken form.

Hör gärna av dig med synpunkter till

Catharina Ekermo 08 - 64 47 31
Lena McElwee 018 - 13 06 37
Ann-Christin Forsén 021 - 12 64 87

BOKRECESSIONER:

"STARTA STUDIECIRKLAR FÖR FÖRÄLDRAR OCH VÅRDPERSONAL KRING OMSORGSBOKEN, SOM BL A ÄR ANGELÄGEN OCH INFORMATIV" TYCKER IANBE LIFFNER.

IANBE, SOM ARBETAR SOM BITR. PSYKOLOG I ÖSTERGÖTLAND, BL A PÅ VÅRDINSTITUTIONER, HAR LÄST OMSORGSBOKEN:

Man har äntligen gett ut en verkligt bred lärobok om utvecklingsstörning - Omsorgsboken. Den är tänkt att kunna användas av många olika grupper, t ex elever på gymnasieskolans vårdlinje och anstaltspedagogiska yrkeskurser, personal inom omsorgerna, anhöriga till utvecklingsstörda och blivande lärare, sociologer och ungdomsledare - alltså människor med mycket varierande kännedom om utvecklingsstörda och deras situation. Boken är speciellt utarbetad att passa i undervisning. Behovet av en bok av detta slag har varit mycket stort, och det förefaller mej efter en genomläsning som om man har lyckats mycket bra. Huvudredaktörer har varit Ann Bakk och Karl Grunewald. Bidragen kommer huvudsakligen från vårdchefer, psykologer, rektorer och överläkare.

Man har täckt av fyra stora områden och gjort en indelning av boken i fyra avdelningar med följande rubriker:

1. Vad är utvecklingsstörning?
2. Att vara utvecklingsstörd.
3. Omsorgerna om de utvecklingsstörda.
4. Vårdpersonalens arbete.

Alla de fyra delarna känns mycket angelägna att behandla, men angelägna på lite olika sätt. Jag tror att det bland den som boken är avsedd för finns ett stort behov av information om vad förstånds-handikapp egentligen innebär, och i den första delen finns denna information sanlad på ett utmärkt sätt. Språket kan bli svårt för många, varöfr det blir viktigt att en handledare tar upp denna del särskilt utförligt.

I den andra delen beskrivs den utvecklingsstördes olika miljöer: föräldrahemmet, institutionen och samhället på ett sätt som jag tror påverkar alla läsare till förståelse för de verkliga prob-

lemen bland föräldrar, vårdpersonal och de utvecklingsstörda. Avsnittet ger möjlighet till bearbetning av egna känslor inför de utvecklingsstörda och förefaller mycket lämpligt som utgångspunkt för grupsantal. Textutdrag (grå sidor) beskriver på ett gripande sätt föräldrars upplevelser med sitt utvecklingsstörda barn. Andra citat belyser hur vårt nuvarande samhälle bidrar till att förstärka den utvecklingsstördes handikapp, I samband med denna del i boken finns det också möjlighet att ta upp samhällets olika sätt att lösa de sociala problemen som uppstår när människor avviker från det normala också på andra sätt. Sådana diskussioner har förutsättningar att ge oss en helhetssyn att ha som utgångspunkt för vårt arbete med de utvecklingsstörda.

Den tredje delen informerar om viktiga delar av lagen och ger nyttiga uppgifter om boende och verksamhet. Där finns också bra råd om hur social träning kan gå till och synpunkter på fritidsverksamheten. Denna del kan också fungera som en uppslagsbok.

Den sista delen inleds med ett kapitel om vårdpersonalens anställningsförhållanden. Den ger också upplysningar om vilka arbetsuppgifter olika personalkategorier inom omsorgerna har. Ett kapitel består av intervjuer med vårdpersonal som talar om hur de upplever sitt jobb. Detta kapitel tillsammans med ett om i vilken riktning vårdpersonalens arbete kommer att förändras i framtiden, gör att blivande vårdpersonal kommer att veta ganska väl vad arbete på en institution innebär. Sista kapitlet tar upp de samarbetsproblemen som alltid uppstår när flera personer behöver arbeta tillsammans för gemensamma mål, och där ges också uppslag till hur man kan gå tillväga för att börja fungera tillsammans.

Alla kapitel i boken avslutas med uppgifter. Dessa är alla mycket skickligt gjorda och har förutsättningar att ge många bra erfarenheter. Bl a förslås på flera ställen kontakt med utvecklingsstörda t ex för att ta reda på hur arbetstagare vid en skyddad verkstad upplever sitt arbete, sina löner och möjligheter till medinflytande. I annat sammanhang föreslår man de studerande att pröva att spela rollen som flerhandikappad utvecklingsstörd under en dag. För att få ökad förståelse för såväl vårdpersonalen som

föräldrarnas situation föreslås dramatiseringar där någon spelar förälder och någon vårdpersonal. Meningen är sedan att man diskuterar sina upplevelser från spelet. Andra förslag på uppgifter är att ta kontakt med olika befattningshavare inom omsorgsvården, med vilka de studerande uppmuntras att diskutera frågor som sannolikt gör båda parter mer medvetna om hur omsorgerna bör utformas.

I boken förekommer ett ganska stort antal fotografier och bilder som är mycket välvalda och på ett utmärkt sätt kompletterar innehållet. Färdiggjorda marginalanteckningar underlättar läsningen och förefaller lämpliga om man vill repetera texten. Det ska bli spännande att se hur boken nottas dels av dem som inte tidigare har kommit i kontakt med utvecklingsstörda dels av den som har många års institutionserfarenhet och går anstaltspedagogisk kurs. Jag hoppas framförallt att Omsorgsboken ska komma att innebära förbättrade kontakter mellan vårdpersonal och föräldrar. Att där finns stora brister visar bl a denna bok.

Priset på boken lär vara 56 kronor, vilket i det närmaste omöjliggör för föräldrar och vårdpersonal att köpa boken för eget bruk. För psykologerna kan det bli en uppgift att starta studiecirkel bland dessa grupper för att på så sätt bidra till att sprida denna utmärkta bok. Den kommer nog bäst till sin rätt om den studeras i grupp och med handledare åtminstone till vissa avsnitt.

SOCIALSTYRELSENS ENKÄT OM OMSORGSPSYKOLOGERNAS ARBETSUPPGIFTER:

Alla POMS-medlemmar som arbetar som psykologer vid någon omsorgsstyrelse/specialsjukhus/riksanstalt har för cirka 14 dagar sedan fått en ENKÄT för ifyllande från Byrå LÅ 2 på Socialstyrelsen. Det är väldigt angeläget att den fylls i, och sänds tillbaka till Sos, snarast. Så gör det!

NORMALISERING PÅ AMERIKANSKA. EN RECENSION AV WOLF WOLFENSBERGERS BOK "NORMALIZATION. THE PRINCIPLE OF NORMALIZATION IN HUMAN SERVICES" . TORONTO: NATIONAL INSTITUTE ON MENTAL RETARDATION, 1972. KENT ERICSSON HAR LÄST DEN.

Man hänvisar till normaliseringsprincipen och diskuterar ofta innebörden av normalisering, men när man börjar försöka leta fram det som skrivits om den, finner man snart att endast några få artiklar existerar. Men i och med Wolfensbergers bok har man nu en fastare grund att stå på, när man försöker definiera och utveckla så pass ospecifika begrepp som normalisering.

Boken omfattar tre avdelningar, av vilka den första ger bakgrund till och definierar normaliseringsprincipen och dess implikationer, den andra tar upp tillämpningen av normalisering för problemen inom olika tillämpningsområden och den tredje avdelningen diskuterar strategier som underlättar ett genomförande av normalisering.

Ett av bokens bästa kapitel som finns i den första avdelningen, är en omarbetning av WW:s tidigare publicerade artikel (i "Changing patterns in residential services for mentally retarded") som illustrerar sambandet mellan värdideologi och vårdorganisationens utformning. I den här avdelningen presenteras också definitionen av normalisering, så som WW uppfatar^t den:

"Utilization of means which are as culturally normative as possible, in order to establish and/or maintain personal behaviors and characteristics which are as culturally normative as possible"

Eller enligt översättning i Karl Grunewalds recension i "Psykisk Utvecklingshämning", 4/-73:

"Att använda sej av i samhället gängse medel för att utveckla och/eller bibehålla personligt beteende och egenskaper, som liknar de i samhället vanligen förekommande så mycket som möjligt".

Den andra avdelningen tar upp bl a konsekvenserna för arkitektur och för mentalvård av att tillämpa normaliseringsprincipen. Här finns också artiklar om utvecklingsstördas rätt att utsätta sej

för risker. En annan artikel som man kommer ihåg är den mycket dåliga, i vilken beteendemodifikation anses vara höjden av normalisering. I den tredje avdelningen återfinns bl a grunden för Wolfensbergers anförande om "Citizen Advocacy" vid IASSMD-konferensen i Haag.

Personligen tycker jag att Wolfensbergers definition av normalisering är otillfredsställande jämfört med Bengt Nirjes. WW lämnar ej heller tillräckliga motiv för att förändra denna definition, som nu har blivit mer individcentrerad. WW talar om "personal behavior and characteristics" medan Bengt Nirje talar om "livsmiljöer och levnadsmönster." Det var just Bengt Nirjes mer relations- och miljöorienterade definition som gav det geniala draget åt normaliseringsprincipen. Konsekvenser av WWs normaliseringsdefinition ser man nu genast i artikeln om beteendemodifiering, där författaren lägger tonvikten på att de utvecklingsstörda uppvisar normala beteenden och föreslår att beteendemodifikation är den teknik som effektivast når dessa mål!

WW är en effektiv person. Han skriver mycket och han strukturerar sitt material ofta i punktform, men ibland är han litet för förhastad i sina uttalanden och glömmer en eller flera punkter i sin framställning. Men även om man inte håller ned om allt, boken är ju skriven för läsare i Canada och USA, så är den oumbärlig för psykologer i omsorgsarbete. Mängder av idéer och välformulerade uttalanden finns här och kan "plankas" för kurser och föreläsningar.

Ett av de bättre avsnitten är hans utveckling av hur man organiserar arbetet för att realisera normaliseringsprincipen på individ-, grupp- och systemnivå, ett avsnitt som kan bli ett starkt stöd för utveckling av psykologarbetet inom omsorgsverksamheten.

SÅ VAR DET DÅ STUDIECIRKELN OM LAGEN: DU I ÖSTRA KRETSEN SOM VILL DELTA I EN STUDIECIRKEL KRING LAGEN, SÅ EN SIGNAL TILL LASSE MOLANDER

POMS

Sekreterare Lars Molander

Österängsvägen 14

18010 ENEBYBERG

Dnr 2204/73 Social- och kulturavd
Sekt T Landström/EC

Landstingens målsättning för omsorger om gravt psykiskt utvecklingsstörda

Föreningen psykologer inom omsorgsverksamheten har med anledning av en intervju med omsorgsdelegationens ordförande i pockettidningen R, i en skrivelse den 14 november 1973 till förbundet anhållit om svar på två frågor. Båda frågorna rör målsättningen för omsorgerna om de gravt psykiskt utvecklingsstörda och bl a önskar föreningen svar på huruvida det är förbundets uppfattning att landstingens målsättning för ovan nämnda handikappgrupp överensstämmer med de åsikter som omsorgsdelegationens ordförande framfört i pockettidningen R.

Förbundet får med anledning härav anföra följande.

Omsorgsdelegationens ordförande har som pockettidningen R påpekar en rad uppdrag på såväl riksplanet som på det lokala/regionala planet.

Förbundet anser därför självfallet att omsorgsdelegationens ordförande bör kunna yttra sig i olika sammanhang om vården av de psykiskt utvecklingsstörda utan att yttrandena i alla avseenden skall kunna uppfattas som representativa för förbundet eller santliga landsting.

Den ökade satsningen på öppnare boendeformer samt ökad träning för samtliga utvecklingsstörda även de gravt utvecklingsstörda som ägt rum efter lagens tillkomst år 1969 torde i sig vara svar på POMS första fråga rörande landstingens målsättning för omsorgerna om de gravt utvecklingsstörda.

Förbundet anser att den målsättning som uttrycks i omsorgslagen skall gälla samtliga utvecklingsstörda således även de gravt utvecklingsstörda. En målsättning som succesivt håller på att realiseras varvid prioriteringar ej kan undvikas såväl inom omsorgsvården som mot andra handikappgruppers behov samt den service som lämnas inom hälso- och sjukvården.

LANDSTINGSFÖRBUNDET
Bengt Olsson
Förbundsdirektör

P O M S - B L A D E T

NUMMER 5 - MARS 1974

INNEHÅLL:

1. DEBATT: OM PSYKOLOGER OCH GRUPPARBETE
2. PIONJÄRARBETE BLAND UTVECKLINGSSTÖRDA BARN I
MELLANÖSTERN
3. KALLELSE TILL POMSTRÄFF 1.4.

BILAGA: SOCIALSTYRELSENS

RED: BIRGITTA NORRMAN

INFORMATION 1974-03-25

RUNE GALERIUS M FL

I detta mars-blad finns ett debattinlägg, en artikel om utvecklingsstörda barn i Jordanien och en kallelse till POMS-träffen den 1.4.

Välkommen med egna synpunkter, om några vaknar till liv efter läsning av Gunillas inlägg. Debatten på Sköndal var ju verkligen engagerad i denna fråga.

Kanske är verksamheten med utvecklingsstörda barn i Mellanöstern något som pomsmedlemmar vill stödja? Hoppas vi kan göra små utblickar till andra delar av världen också.

Nu brådskar det med utsändning före den 1.4. Nästa blad följer efter påsk då en hel del material kommer: om Svenska föreningen, om kretsaktiviteter, om intressanta psykologjobb.

Birgitta

Protokoll från mars saknas, kommer också i april.

"DET ÄR YTTERST VIKTIGT ATT HÅLLA FUNDERINGAR, DISKUSSIONER OCH FORTBILDNING I GÅNG SÅ MYCKET SOM MÖJLIGT FÖR ATT ÖKA VÅR EGEN MEDVETENHET OM VAD VI GÖR OCH VAD VI KAN GÖRA I DE GRUPPER VI OUNDVIKLIGEN BEFINNER OSS I" AVSLUTAR GUNILLA STERNUDD FÖLJANDE INLÄGG OM ARBETE I GRUPPER SOM EN ARBETSUPPGIFT FÖR PSYKOLOGER. EN ENGAGERAD DISKUSSION OM GRUPPARBETE FÖRDES SISTA DAGEN AV SKÖNDALSKONFERENSEN. GUNILLA ARBETAR PÅ BJÖRNKULLA I HUDDINGE SÖDER OM STOCKHOLM. BJÖRNKULLA ÄR EN AV DE STÖRRE VÅRDINSTITUTIONERNA I LANDET.

Inspirerad av rapporten från konferensen på Stora Sköndal vill jag vidarebefordra några tankar om grupparbete. Några synpunkter som fördes fram i diskussionen sista dagens eftermiddag var att alltför ensidig inriktning på grupparbete kunde leda till

- 1) att man glömmer bort individen, d v s i det här fallet den enskilde utvecklingsstörde
- 2) att man glömmer bort strukturen och psykologiserar bort problem som rätteligen bör lösas genom strukturförändringar, t ex problemet med den starka centraliseringen av beslutsfunktioner
- 3) att man riskerar att göra skada genom att av okunnighet bryta ner försvar hos gruppmedlemmar utan att kunna hjälpa dem med nödvändig bearbetning och integrering av den ångest som blir följden.

Om de två första punkterna tycker jag följande:

Vilket "djup" man än vistas på i personalgrupparbetet så sprids eventuella positiva effekter både till gruppmedlemmarnas individuella relationer till olika utvecklingsstörda och till deras förhållande till strukturproblemen. Grupparbetets viktigaste syfte är som jag ser det att öka medvetenheten hos gruppmedlemmarna. Det kan då i helt vanliga gruppdiskussioner - som inte har vad man vanligen menar med terapeutiskt syfte - gälla att bli mera medveten om - vad vill jag åstadkomma med mitt arbete och hur vill jag åstadkomma det - alltså mål och medel. Denna diskussion handlar oftast om individuella utvecklingsstörda.

- vad vill de andra i gruppen i detta avseende?

- vad kan vi alla enas om just nu beträffande mål och medel? T ex träningsprogram, riktlinjer i behandling och uppfostran för enskilda utvecklingsstörda.
- vad kan vi inte enas om just nu?
- vilka av våra gemensamma mål kan vi inte uppnå? Vilka är hindren? T ex strukturproblemen, samarbetsproblem med andra personalkategorier.
- vad vill vi göra för att försöka undanröja hindren? T ex framföra krav till politiker, väcka opinion, inbjuda andra personalkategorier till diskussion.

Vanliga och relativt lätta samarbetsproblem kan lösas genom sådana diskussioner, även om detta inte är det uttalade syftet. Gruppmedlemmarna upplever att det är helt normalt att inte kunna enas i alla frågor - oenigheten blir då mindre spänningsfylld - att man kan kompromissa i en del frågor och att det i alla fall finns mycket som man tycker lika om.

Ibland kan man mera öppet gå in på relationer mellan gruppmedlemmarna, antingen som en utveckling av en diskussionsgrupp av ovanstående slag eller som ett från början klart uttalat syfte. Jag tycker inte att det är någon skillnad på sådana gruppers effekt på individ- resp. strukturnivån så länge man utgår från att effekterna av grupparbetet är positiva. Fortfarande är ett viktigt syfte att öka medvetenheten hos varje gruppmedlem - om sej själv, om de andra i gruppen och om gruppens förhållande till omvärlden. Jag kan inte förstå annat än att de enskilda utvecklingsstörda måste ha glädje av att deras viceföräldrar, lärare etc. blir tryggare med varandra, vågar visa lite mer av osäkerhet, vrede, rivalitet etc., som ändå hela tiden har funnits utsagd mellan dem. Behovet att finna syndabockar t ex bland de utvecklingsstörda minskar och man kan bli ta itu med en mera saklig diskussion om arbetets uppläggning.

Likaså har jag svårt att förstå hur strukturproblemen kan psykologiseras bort genom sådant grupparbete. Snarare borde det väl vara så här: när

man får bättre kontakt med sej själv och med varandra så inser man att alla i gruppen - på gott och ont - är lika betydelsefulla för de utvecklingsstörda som man har hand om och mera betydelsefulla än alla de som inte har direktkontakt med de utvecklingsstörda. Förmågan till demokratiskt samarbete ökar och man inser att en mängd förändringar som man vill göra faktiskt är livsviktiga för de utvecklingsstörda i många fall. Man inser att dessa förändringar hindras av strukturen. Det faktum att man inom gruppen har vågat uttrycka aggressioner med förbättrad kontakt som resultat gör att man är mindre rädd än förut att rikta sin kritik mot de auktoriteter som har makt att göra något åt strukturen. Genom de gemensamma diskussionerna bör man också få större förmåga att konkret beskriva skillnaderna mellan officiella mål och faktisk verklighet.

Vad som möjligen kan psykologiseras bort är det faktum att strukturen ibland blir syndabock för samarbetsproblem som man inte vågar erkänna. Det händer att man skyller allt på strukturen och underlåter att göra det man ändå kan göra inom ramen för den struktur man har. Men en sådan strukturbedvetenhet tycker jag inte är till någon glädje. När man sedan får till stånd de strukturförändringar man begärt så kommer det att visa sig att arbetet går lika dåligt ändå - eftersom relationsproblemen kvarstår. Och det kan bara vara till glädje för dem som vill värdera människors förmåga att ta ansvar efter deras position i hierarkin.

Nu till punkt 3. Finns det risk att grupparbetet inte blir enbart positivt utan att man av okunnighet skadar människor och relationer så att problemen blir värre än förut? Jag anser själv att det finns en sådan risk men har svårt att se hur den helt ska kunna undvikas. Jag kan omöjligen tänka mej att som institutionspsykolog enbart jobba med individuella utvecklingsstörda, t ex med observationer, utvecklingsbedömningar och sedan rådgivning beträffande träning och behandling. Att auktoritärt påbjuda vissa behandlingsprogram är otänkbart och skulle inte vara till glädje för någon - allra minst den utvecklingsstörde. Och har man väl börjat diskutera med den personal som

ska utföra behandlingen så är grupp-problematiken genast där. Man står t ex oundvikligen inför val beträffande hur man ska ta upp oenighet mellan sig själv och övrig personal, mellan den inbördes. Man kan aldrig skaffa sig någon hundra procentig garanti för att inte någon blir mera hotad i sina försvar än man skulle vilja. Det kan även hända psykologen. Jag kan inte se att vi kan komma ifrån problemet om vi alls ska vara till någon nytta och jag kan inte heller se att vi kan lösa det hundra procentigt riskfritt. Så min slutsats är att det är ytterst viktigt att hålla funderingar, diskussioner och fortbildning i gång så mycket som möjligt för att öka vår egen medvetenhet om vad vi gör och vad vi kan göra i de grupper vi oundviligen befinner oss i.

DU SÄNDE VÄL IN PRELIMINÄR ANMÄLNINGSBLANKETT TILL HANS WRENNE ANGÅENDE POMS' VÅRKONFERENS? I ANSLUTNING TILL DEN ÄR DET DAGS FÖR FÖRENINGENS ÅRSMÖTE, OCH TILL DESS KAN DU MOTIONERA. GÖR DET SKRIFTLIGEN, OCH I SÅ GOD TID ATT MOTI-
 ONEN. KAN SÄNDAS UT I SAMBAND MED KALLELSE TILL ÅRSMÖTE.
 SOM FÖRENINGSMEDLEM ÄGER DU RÄTT ATT VÄCKA FÖRSLAG BETRÄF-
 FANDE BL A STADGEÄNDRINGAR OCH OLIKA AKTIVITETER.

SEKRETERAREN LASSE MÖLANDER
 VILL ÅTERIGEN POÄNGTERA:
OM DU FÅTT POMS-BLADET EFTER-
 SÄNT, ANMÄL ADRESSFÖRÄNDRING

OCH FRÅN KASSÖREN ROBERT BINDA
 KOMMER OCKSÅ EN UPPMANING:
 BETALA ÅRSVAGIFTEN, KR 25:-
 PÅ PG 35 89 78 - 5 UNDER AD-
 RESSEN POMS, HAMMARÖ.

I SVERIGE HAR DEBATTEN KRING UTVECKLINGSSTÖRDAS BOENDE- OCH LIVSFORMER VARIT GANSKA INTENSIV DET SENASTE ÅRET, BÅDE INOM OCH UTOM OMSORGERNA, OCH DET ÄR VERKLIGEN ANGELÄGET ATT DEN FORTSÄTTER. INTERNATIONELLT SETT HÅLLER SEJ SVERIGE VÄL FRAMME DÅ DET GÄLLER OMSORGERNA, OCH DET ÄR ETT GANSKA SVÅRT PERSPEKTIV. VI VILL ÄNDRA MYCKET I SVERIGE, MEN ÄNDÅ ÄR DET BÄTTRE ÄN I MÅNGA ANDRA LÄNDER. HÄR SKRIVER INGRID YDÉN-SANDGREN OM PIONJÄRARBETE BLAND UTVECKLINGSSTÖRDA BARN I MELLAN - ÖSTERN. FRÅN POMS HAR INGA SOMMARSTRÖM, SOM ARBETAR PÅ ALA OCH STORA SKÖNDAL, HAFT KONTAKT MED ARTIKELFÖRFATTAREN.

PIONJÄRARBETE BLAND UTVECKLINGSSTÖRDA BARN AV INDIVIDUELL MÄNNISKOHJÄLP I MELLAN-ÖSTERN.

Undernäring, förlossningsskador och olycksfall på grund av dålig tillsyn gör att antalet utvecklingsstörda bland araberna i Mellanöstern är ovanligt högt. När Individuell Människohjälp, IM, år 1966 anlände till Gamla Jerusalem för att erbjuda hjälp där det bäst behövdes i den palestinska världen värdade de sociala myndigheterna i Jordanien att IM skulle ta itu med just detta problem. Det var de utvecklingsstörda barnen det gällde. Ingen vårdform fanns ju för dem. Antingen hannade de på sinnessjukhus, sattes ut på gatan, eller smusslades undan i de trånga utrymmen, som familjen hade. Man räknade med tiotusen utvecklingsstörda, barn och vuxna i Jordanien.

Det krävdes troligen en hjälporganisation av IMs typ för detta problems lösande - de många andra organisationerna, som verkar i Jerusalem hade tackat nej. Men IM vågar börja i mikroformat, har lång erfarenhet av att bygga upp nya former av hjälp (från efterkrigsåren i Europa) och har slutligen som grundidé, att all hjälp skall ges utifrån ett hen.

Så kom då det första vårdhemmet för utvecklingsstörda barn i Jerusalem till. Det öppnades annandag påsk på Mount Scopusberget år 1967. Distriktssköterskan Elwy Wien från Falkenberg, var där för att ta emot de första barnen. Mycket har hänt sen dess. Sexdagarskriget, Jerusa-

lems ockupation och en rad andra sociala katastrofer. För att Jordanien, som bett IM komma, inte skulle vara utan hjälp öppnades ännu ett hem två år senare - i Amman. Författarinnan Gunhild Sehlin, som varit med om att bygga upp arbetet i Jerusalem flyttade till Jordanien och förestår hemmet där.

Vad har IM kunnat göra? Insatserna har varit sociala pionjärgärningar av betydelse. Liksom det förut fanns (och kanske på sina håll fortfarande finns) en stark skygghet, ja nästan skam att tala om sina utvecklingsstörda barn (i många familjer är det inte bara ett utan flera) så har existensen av IMs vårdhem hjälpt mödrar och familjer att få mod att söka råd och hjälp. Vårdbehovet är enormt stort, bara de svåraste fallen kan tas om hand, 22 barn, mellan 2 och 13 år. Somliga vistas där en kortare tid och andra kan sedan beredas plats. De kommer undernärda och oaktiverade, far hem friska och betydligt bättre mentalt sett. En rådgivningscentral har stor betydelse, liksom också Daghemmet med träningsskola. Här finns fyra olika grupper, sammanlagt 17 barn, somliga med större, andra med mindre förutsättningar att lära sig läsa, skriva, teckna.

Kontakten med hemmen och familjerna har varit viktig. Många föräldrar älskar också sina utvecklingsstörda barn och far miltals för att hälsa på dem, andra måste "läras" att hålla kontakt med barnen. Genom återkommande föräldramöten har förståelsen ökat för barnen. Samma sak kan också sägas om IMs arbete i Amman, även om väntelistan är större där - inte mindre än fyrahundra barn är förhandsanmälda! Därför har IM också beslutat att väsentligt utöka verksamheten i Amman, inköpt en vidsträckt tomt utanför staden och börjat bygga en vårdby. Här växer nu vårdhem, daghem, träningsskola och så småningom också skyddade verkstäder fram. En stor trädgård - barnen har redan varit där ute och planterat sina egna små träd - personalbostäder, gästhus och ett meditationsrum - anläggningen är planritad av professor Sten Samuelsson i samarbete med en jordansk arkitekt och går på omkring 3 miljoner kronor.

Allt detta är uppburet av frivilliga bidrag från Sverige. Trots att det är fråga om en viss utbildning - daghemmens träningsskolor och i utbildning av vårdbiträdena (två kurser är genomförda i Jerusalem med

8 elever var under rektor Marja Tjällströms ledning) - har inte SIDA beviljat något bidrag. Att det är en mycket djärv satsning i tro från IMledningens sida är säkert, troligen det största företag IM gjort under sina 35 år. IMs postgiro är 90 07 06 - 3.

INFÖR KOMMANDE ÅRSMÖTE BEHÖVER VALNÄMNDEN TIPS PÅ VEM/VILKA DU VILL SE I FÖRENINGENS STYRELSE . VAD VILL DU SJÄLV GÖRA I POMS UNDER DEN NÄRMASTE FRAMTIDEN? TÄNK EFTER OCH TAG KONTAKT MED NÅGON AV DE TRE I NÄMNDEN: ROLF BERGLIN, ANN-CHARLOTTE CARLBERG ELLER MARGARETA LALANDER.

POMSTRÄFF MED ALLA KRETSREPRESENTANTERNA DEN. 1.4.1974.:

April månads måndagsträff blir det av vårens möten som också alla kretsrepresentanter deltar i. I enlighet med årsmötesbeslutet kommer kretsrepresentanterna att få sin resa till denna träff betald av föreningen. För denna måndagsträff har vi för en billig penning hyrt ett rum på bokcaféet MORIANEN på DROTTNINGGAT. 19 i Stockholm. Under kvällen kommer bl a att diskuteras; kretsarbete, vårkonferens, arbetsgrupper. Kretsrepresentanterna träffas först tillsammans på eftermiddagen, därefter äts middag på STINSEN och sedan POMSTRÄFF. Du hittar till Morianen genom att ta tunnelbana till T-Centralen, gå några kvarter österut (på t ex Klarabergsgatan) fram till Drottninggatan, som Du tar söderut några kvarter till nr 19.

Så här precis är programmet för dagen:

14.00 kretsrepresentanterna träffas på MORIANEN

17.00 middag äts till självkostnadspris på STINSEN, Klarabergsgat. 56

18.30 POMSTRÄFFEN börjar på MORIANEN.

Observera tiden för kvällens möte. VÄLKOMMEN till eller MORIANEN.

- ./.. Utvecklingsstörda som erhöll omsorger 1.5.1973.
Ett sammandrag av omsorgsstyrelsernas, riksanstalternas och specialinrättningarnas uppgifter till skolöverstyrelsen och socialstyrelsen över de utvecklingsstörda som bereddes omsorger den 1 maj 1973.
  - ./.. Socialstyrelsens förnyade cirkulär angående installation för varmvatten vid inrättningar för psykiskt utvecklingsstörda.
  - ./.. Översiktligt PM om befogenhet att besluta i första hand om inskrivning av psykiskt utvecklingsstörda, äldre än 15 år, i vårdhem resp. specialsjukhus.
  - ./.. PM angående tillsynen av inrättningarna.
  - ./.. PM om omsorgsdelegationens enkät rörande läkare, psykologer, kuratorer m m inom omsorgsverksamheten åren 1967-1972.
  - ./.. PM angående "enkönade"vårdhem för vuxna utvecklingsstörda.
  - ./.. Redogörelse för ärende rörande utvecklingsstörde X.
  - ./.. PM angående lag om allmän förskola.
- "Dagcenter för utvecklingsstörda" i serien "Socialstyrelsen redovisar" utkommer i april. En reviderad version av byråns "Rapport från en konferens om dagcenter för utvecklingsstörda". Kan rekv. från Allmänna Förlagets Distribution, Fack, 162 10 Vällingby 1. Pris 10:--.
- ./.. En DN-artikel som handlar om personalens insatser för att skapa trivsel på ett vårdhem för barn.
  - ./.. Information om Omsorgsboken
  - ./.. "Familjerätt gällande från 1.1.74." heter en broschyr utgiven av Justitiedepartementet. Den tar upp de delar av äktenskapsrätten som ändrats från årsskiftet. Kan beställas från Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2. Tel 08/763 10 13.

WHO ledigförklarar för år 1975 ett antal stipendier för personal inom den allmänna hälso- och sjukvården. De är svsedda för fortbildning för fortbildning för sökandens verksamhet i Sverige. Ansökan jämte handlingar i övrigt, ska ingivas till Nämnden för internationella hälso- och sjukvårdsärenden, Socialstyrelsen, 106 30 Stockholm, senast den 30.5. 1974. Ytterligare upplysningar: l:e byråinspektör E Allgulander, socialstyrelsen, tel 08/ 14 06 00.

Nordisk kurs i vuxenundervisning av psykiskt utvecklingshämnade.

Kursen vänder sig till lärare som undervisar vuxna psykiskt utvecklingsstörda och den anordnas iav skolöverstyrelsen i samråd med NFPU. Den är att betrakta som en arbetskonferens med tillfälle till erfarenhetsutbyte mellan lärare inom olika vuxenutbildningar.
Innehåll: Mål för vuxenutbildningen, analys av innehållet i olika former av vuxenutbildning, metodik och arbetsformer, läronedel.
Kursen äger rum den 5- 9 augusti 1974 på Aspenäsgården i Lerum.
Ansökan skall, senast den 27b mars, sändas till skolöverstyrelsen, Byrå L 1, 106 42 Stockholm.

P O M S - B L A D E T

NUMMER 6 - MAJ 1974

INNEHÅLL:

1. ALLMÄNT INFÖR KATRINEBERGS-KONFERENSEN
2. KRETSAKTIVITETER:
WEEKEND-KURS I ÖSTRA KRETSEN
WEEKEND-MÖTE I MELLANSVENSKA KRETSEN
SÖDRA KRETSEN PÅ STUDIEBESÖK I KÖPENHAMN
3. DETTA HÄNDE NÄR TIDNINGEN KOM TILL SALBERGA

BILAGOR: KALLELSE TILL
ÅRSMÖTE, MOTIONER M.M.
PROTOKOLL FRÅN POMS-
TRÄFFAR
FOLDER FRÅN VUXENSKOLAN

RED: BIRGITTA NORRMAN
RUNE GALERIUS M FL

NU NÄRMAR SEJ VÅRKONFERENSEN OCH DÄRMED ÅRSMÖTET FÖR POMS med stora steg . Vi i styrelsen, och övriga som utrett olika frågor, pysslar för fullt ned att få ihop motioner, verksamhetsberättelse mm. Desto bättre då att andra kommer ned artiklar till POMS-BLADET!

INFÖR KONFERENSEN: Var energisk då det gäller att försöka få bidrag till Din resa till Katrineberg. Kolla alltså först om ersättning utgår från arbetsgivaren. Om så, ordna biljett på egen hand. Annars - beställ biljett enligt anvisningar från Vuxenskolan, och sök bidrag hos sv:s distriktsexpedition i Ditt län. ROBERT BINDA tycker att följande principer bör vara vägledande för eventuella bidrag från POMS: om någon, trots idoga ansträngningar inte får bidrag från vare

sig arbetsgivare eller från lokala Vuxenskolan, bör POMS betala resan. Uppehållet (35:-/dygn) får vederbörande dock stå för själv. Tänk också på att välja ett billigt resealternativ, om Du inte lyckas ordna bidrag, t ex att dela på en bil med några.

SOM BILAGOR nedföljer material till ÅRSMÖTET. Bl a kommer frågan om anslutning till studieförbund åter upp. Utifrån Catharina Ekermos n fls utredning kring frågan, har de skrivit en motion. Tänk över denna brännbara fråga och rekvirera gärna arbetsgruppens hela arbetsmaterial från sekreteraren.

En annan motion handlar om POMS' eventuella anslutning till SVENSKA FÖRBUNDET (f.d. Svenska Föreningen för onsorger om psykiskt utvecklingsstörda). Också den frågan kommer säkert att kräva tid på årsmötet, så var beredd!

Anslutning till OMEP har också diskuterats. Här föreligger ännu inte utredningsmaterialet helt klart,

4 ARTIKLAR FRÅN KRETSARNA fyller för övrigt POMS-bladet den här gången. KARIN ATTIUS och PETER BRUSÉN skriver båda om kretsmöten över en weekend. Två väldigt olika helger med avseende på uppläggning och innehåll, och ändå väldigt givande för deltagarna båda två. Det tycks som om vi behövde nycket av sån't!

ANN-CHARLOTTE CARLBERG skriver om södra kretsens studiebesök på Personalehögskolan i Köpenhamn. Personalutbildningsfrågor har ännu så länge inte kommit upp så speciellt intensivt inom POMS - "hoppas" de gör det, de är nycket angelägna. Kanske vi skulle kunna göra ett tenanummer kring dessa och vårdpersonalens situation?

Hur ska vi förmedla det vi vill förmedla? kan man fråga sej efter att ha läst MAJ THUNMANS besvikna synpunkter på tidningen SE. Det är ju viktigt att pressen har insyn och driver debatten. Finns det andra erfarenheter?

VUXENSKOLAN har nu 9 böcker om onsorgsfrågor med studieplaner till. En folder med presentation av böckerna nedföljer också som bilaga.

Slut upp på Katrineberg!

Birgitta

KRETSAKTIVITETER:

WEEKENDKURS I ÖSTRA KRETSEN: DEN 8-9 MARS SAMLADES ETT TJUGOTAL MEDLEMMAR UR ÖSTRA KRETSEN TILL EN KURS I PERSONALPROBLEMATIK. KURSLEDARE VAR PSYKOLOGERNA TORE MORDAL OCH INGER BRUUN FRÅN NORGE. KURSADMINISTRATÖR: THOMAS JENSFELDT OCH KURSORT: STENSNÄS KURSGÅRD, ÅKERSBERGA MED SJÖTOMT OCH ARBETSLOKAL I NYRENOVERAT BÅTHUS. SÅ HÄR BERÄTTAR KARIN ATTIUS OM HELGEN.

INLEDNING: Tore och Inger berättade om sina arbetsuppgifter genom att intervjua varandra. Båda arbetar på ett stort sjukhus för epileptiker. Inger har patientkontakter men arbetar huvudsakligast med olika personalgrupper. En del av dessa innefattar också utbildning. Tore berättade om en avdelning, vars personal han träffar varje vecka. Genom ett kontrakt med sjukhuset har han fått ansvaret för avdelningen. Patientantalet har kunnat påverkas och minskas. Personalmöten är obligatoriska, sker på arbetstid och är problemlösningscentrerade. De innebär ett hårt arbete. Tore påpekade att någon uppskattning från personalen förväntade han sig inte, om arbetet på avdelningen eventuellt skulle upphöra.

ARBETSSÄTT: Lördag förmiddag: 1. Uppsök någon Du inte känner.
2. Diskutera en praktisk svårighet i Ditt nuvarande arbete.

Lördag eftermiddag: 3. Redovisning i större grupp.
Rollspel.

För detta ändamål delades vi in i två grupper. Inger ledde den ena gruppen, Tore den andra. Denna gruppindelning bibehölls även under söndagens arbete.

Söndag förmiddag: Fortsättning av föregående dags arbete. Rollspel.

Söndag eftermiddag: Gemensam sittning med samtliga kursdeltagare. Rollspel. Avslutning.

KURSREDOVISNING OCH INTRYCK: De båda grupperna som bildades kom att fungera olika. Den ena hittade snabbt infallsvinklar och situationer, möjliga att spela upp i form av rollspel. Den grupp jag själv tillhörde hade stora svårigheter att komma igång. Vi hittade ingen konkret nivå. I stället uppstod tystnader, missförstånd och det vi yttrade blev krampaktiga intellektualiseringar. Diskussionen stannade i ett vacuum och vill absolut inte komma ner i en praktisk verklighet. Det kändes inte bra. Vi upplevde starkt att vi själva var ett hinder för det vi skulle prata om; personalproblematik. Efter hand blev det något lättare och vi kunde prova rollspel. Situationer: 1. Psykolog och sarskolerektor träffas på sin arbetsplats tillsammans med gästande psykolog, som förevisats skolan. Diskussion. Psykologerna förordar integrering - rektor håller med, men försvarar i praktiken status quo och skolans bevarande. 2. Santal mellan psykolog,

kurator och föreståndare för inackorderingshen. Psykologen vill införa målmedveten träning. Föreståndaren anser inte att det är möjligt. 3. Behandlingskonferens. Deltagare är lärare, förälder, psykolog, kurator, psykiater. Problemet: Vem åtgärdar vad och hur kring beteendestörd, hemmaboende, utvecklingsstörd pojke, som är för arbetsam i skolan och där stora problemen föreligger även hemma? 4. Santal mellan föräldrar, psykolog, vårdpersonal. Problemet: Föräldrar negativt inställda inför dotterns förflyttning från vårdhen till inackorderingshen.

Under rollspelen, i den grupp jag tillhörde, märkte vi att det var svårast att spela psykologen. Andra roller framställdes trovärdigt och mycket levande. Psykologen blev i rollspelet genomgående tystlåten, överspelad eller otroligt ensidig. I det senare fallet märktes en brist att lyssna på argument från andra samt en osmidighet i samarbetsituationer. Ofta utgick psykologen från att ensam ha rätt och tillräcklig överblick. Spelet gick sedan ut på att övertyga motståndaren om detta. Resultat: psykologens rättmätiga krav och åsikter fick aldrig en chans. I andra situationer blev psykologen bortspelad då han/hon inte kunde tackla en mycket aggressiv eller påstridig samarbetspartner. Här blev psykologen viljelös, humnande, vag och allmän. Känner Du igen Dig själv? Många av oss under kursen gjorde det. Flera ville ha mera kurs och under längre tid. Kanske är det en önskedröm? Vi tror att andra kan lära ut hur psykologrollen kan och bör utformas. Detta är ett arbete som var och en måste utföra själv. Vad kursen gav var en träning i detta. När vi annars träffar varandra är det ofta för att söka stöd i en svår yrkesroll. Det känns skönt och nödvändigt. Kursen på Stensnäs gick ett steg längre - tvingade oss till praktisk träning och analys. Något vi kämpade emot i det längsta i min grupp. Så svårt kan det alltså vara!

Inger och Tore ledde grupperna njukt och med stor erfarenhet. Deras yrkespraktik var längre än vad de flesta av oss ännu hunnit med. Det gav hopp inför framtiden när vi skiljdes efter två intensiva dagar bland vågskvalp och sol i motljus.

Vill Du veta mer om kursen, kostnader och planläggning, ring då Thomas Jensfe dt, tel 08/94 00 40.

ETT BEGRÄNSAT ANTAL ÖVEREX AV RAPPORTEN FRÅN KONFERENSEN PÅ SKÖNDAL FINNS HOS SEKRETERAREN. OM DU EJ VAR MED I JUNI 1973, KAN DU BESTÄLLA RAPPORTEN FRÅN LASSE MOLANDER. UPPLAGAN ÄR MYCKET LITEN.

HURUVIDA PSYKOLOGERNA INOM OMSORGEN (ELLER ANNORSTÄDES) KAN BETECKNAS SOM "THE LOST GENERATION" VAR EN AV DE FRÅGESTÄLLNINGAR SOM PENERERADES VID ETT ARBETSMÖTE I UPPSALA UNDER HELGEN 30-31 MARS. POMS' MELLANSVENSKA KRETS ARRANGERADE, OCH DELTAGARNA KOM FRÅN UPPSALA LÄN ÖSTERGÖTLANDS, STOCKHOLMS, GÄVLEBORGS, KOPPARBERGS OCH ÖREBRO LÄN. UTÖVER DESSA DELTOG FORSKNINGSGRUPPEN VID ULLERÅKERS SJUKHUS I UPPSALA SAMT PSYKOLOGGRUPPEN VID SALBERGA SJUKHUS. TOTALT HADE TRÄFFEN SAMLAT ETT 20-TAL IVRIGA MELLANSVENSKA MEDLEMMAR. MÖTET KAN NÄRMEST KARAKTERISERAS SOM EN FÖRBEREDELSE TILL SOMMARKONFERENSEN.

Första dagens diskussioner innehöll huvudsakligen frågeställningar kring omsorgspsykologens roll och verksamhetsinriktning och i vilken grad dessa frågor eventuellt påverkar varandra. Snågruppsdiskussioner ledde fram till ett slags ping-pong-diplomati där de olika grupperna på eftermiddagen bollade fram och återmed sina förslag i fåfänga(?) försök att övertyga de andra grupperna. Begrepp som geografisk sektorisering och funktionell specialisering (eller var det funktionell sektorisering och geografisk specialisering?) kon till flitig användning i psykologers välkända strävan att konkretisera sina idéer och synpunkter. Även frågor av rent organisatorisk natur togs upp som exempelvis psykologens placering i vårdhierarkin och då speciellt ställningen gentemot överläkare och sårskolechef.

Andra dagen hann vi i någon utsträckning med att diskutera problemen kring våra stora vårdinstitutioner men det visade sej relativt snart att våra olösta frågor kring egna existensen även färgade av sej på denna dags santal. De normativa målsättningar som finns kring de utvecklingsstördas boende såsom fysisk och funktionell integrering, normalisering etc var vi alla rörande överens om. Det problem som kon att diskuteras flitigast var det val av strategi en psykolog bör göra när han eller hon jobbar inom en boendeform som i få avseenden uppfyller de krav som vi ställer på ett boende, exempelvis vad som är fallet med många av våra större vårdinstitutioner. Den faktiska situation som vi lever i idag är ju att det finns många stora institutioner kvar och som dessvärre kommer att finnas kvar i många år framöver. Hur skall psykologen ställa sig till olika mer eller mindre påkostade förbättringar och förändringar som planeras på en sådan institution? Skall psykologen bli nej-sägare till alla försök till förbättringar eftersom dessa antagligen kommer att öka institutionens livslängd? Eller skall psykologen välja den strategi som ger möjligheten att göra även detta slag av boende drägligt för de som bor där. Att jobba inom institutionen ger möjligheter att öka kontakten till samhället utanför, att öka kontakten med och kunna arbeta tillsammans med personal och föräldrar. Genom ett arbete och en påverkan av det slaget borde man kunna öka de boendes möjligheter att få flytta ut till ett öppnare boende. Genom att "riva" institutionerna på det sättet får det minst negativa konsekvenser för de människor som de närmaste åren kommer att ha denna boendeform som sitt hem.

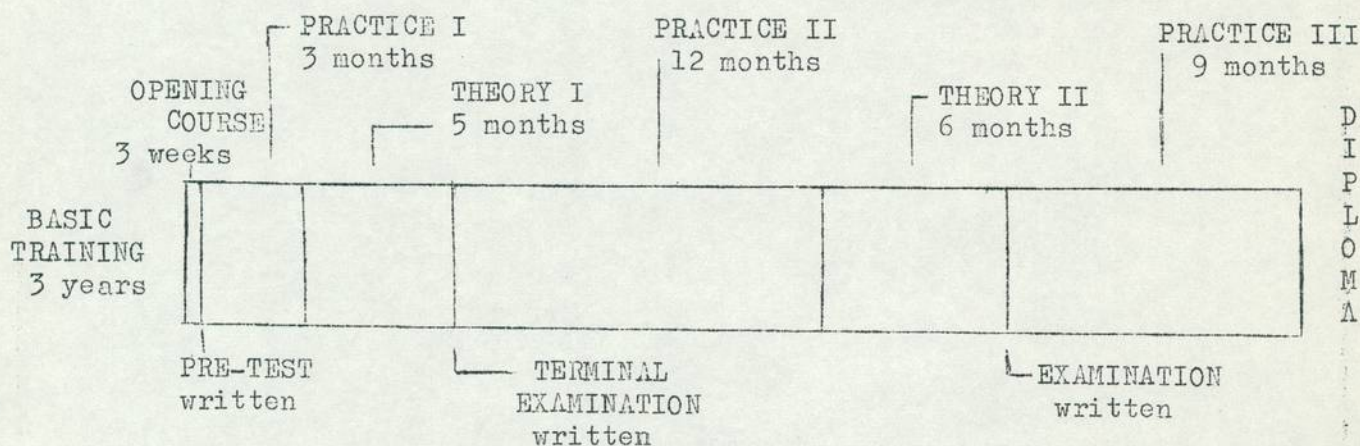
För en färsk POMS-are känns det inspirerande att det ordnas med möten av det här slaget. Jag tror det är mycket viktigt för de enskilda psykologerna som sitter ute i sina landsting, ofta ensamma, att få träffa meningsfränder och få tala igenom gemensamma problemen. Kanske kan arbetsmöten ute i kretsarna leda till att man på de större konferenserna slipper abstraktionerna och får möjlighet att mer direkt gå ner på de konkreta problemen.

Så skrev PETER BRUSÉN, som också vill passa på att på mellansvenska kretsens vägnar tacka nakarna Ericsson för trevligt sankväm på lördagen.

FRÅN SÖDRA KRETSEN BERÄTTAR ANN-CHARLOTTE CARLBERG OM ETT SPÄNNANDE STUDIEBESÖK:

UNDER VÅREN HAR VI BL A VARIT PÅ ETT STUDIEBESÖK - VÄLARRANGERAT AV BENGT NIMÉUS - PÅ PERSONALHÖJSKOLEN I KÖPENHAMN. MÅNGA AV OSS ÄR JU ENGAGERADE I PERSONALUTBILDNING, APY, ETC OCH HAR MED VÄXLANDE FRANGÅNG/ ENTUSIASM FÖRMÅTT INTEGRERA DETTA MED ÖVRIG VERKSAMHET. BESÖKET PÅ PERSONALEHÖJSKOLEN GAV OSS EN HEL DEL NY KUNSKAP OCH INSPIRATION OCH VI VILL GÄRNA TIPSA OM ADRESSEN OCH GE NÅGRA UPPLYSNINGAR OM VERKSAMHETEN DÄR. FÖRST ADRESSEN: PERSONALEHÖJSKOLEN, ISLANDS BRYGGE 83 A, 2300 KÖPENHAMN S, tel.(0127) As.216. REKTOR: BÖRGE NIELSEN. OM VERKSAMHETEN FICK VI VETA:

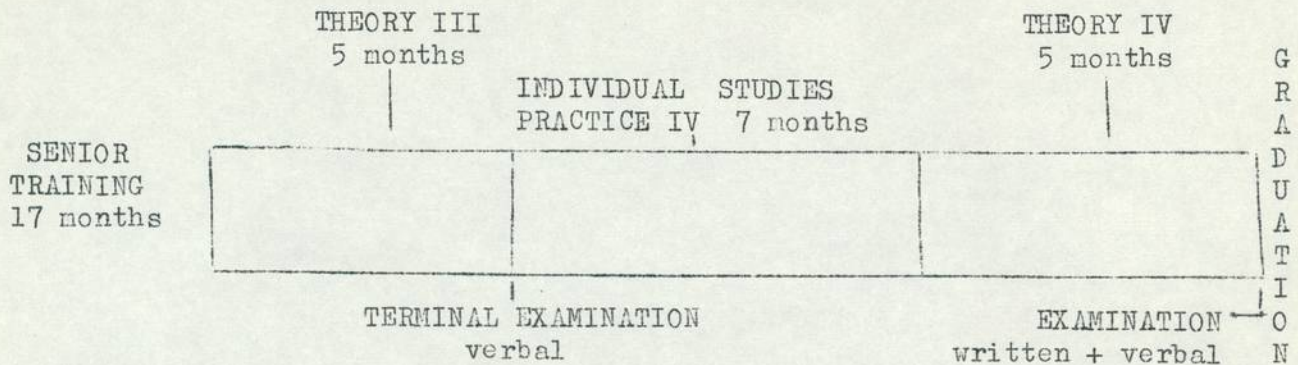
- att den teoretiska utbildningen av omsorgspersonal i Danmark sedan 1961 är centraliserad till Köpenhamn. 33 % av utbildningstiden tillbringas på personalhögskolan och resten är uppdelad i praktikperioder på olika institutioner.
- att grundutbildningen(slutprodukt = "omsorgsassistent") ser ut så här:

- att inträdeskrav är, att eleven fyllt 18 år och genogått 9-årig grundskola.
- att man har lön under hela utbildningstiden och lönen ökar med utbildningsnivån.
- att man, om man på ett tillfredsställande sätt gått igenom denna grundutbildning, efter 2,5 års praktiskt arbete kan återkomma för en fortsättningsutbildning.

VEM VILL DU HA SOM KRETSOMRÅDESREPRESENTANT I DIN KRETS UNDER 1974 - 1975? TÄNK IGENOM DET - VAL KOMMER ATT ÄGA RUM UNDER TORSDAGEN DEN 13 JUNI FÖR ATT VARA KLART TILL ÅRSMÖTET PÅ KVÄLLEN.

- att fortsättningsutbildningen omfattar 17 månader och ser ut så här:

- att eleven under den s k individuella studieperioden måste tillbringa en period på någon institution med anknytning till ett annat område än "utvecklingsstörning".
- att man till den 3-åriga grundutbildningen årligen tar in ca 500 elever uppdelade på två intagningsstillfällen.

Några detaljer kan nämnas beträffande de olika teoretiska momenten i utbildningen:

- att det redan under grundutbildningens "förberedande kurs" (3 veckor) ingår sådana ämnen som samarbetsträning, ergonomi, information om omsorgsverksamhet, diskussion kring etiska frågor.
- att teorimomenten i den egentliga utbildningen omfattar omsorgslära, språkkunskap, ett rikligt mått av pedagogik och psykologi, fysisk träning, musik, rytmik, n n.
- att man har en mycket detaljerad läroplan och att de exempel vi såg av prov också antydde, att kraven är mer strukturerade och på en högre nivå, än vad som ställes t ex vid APY.
- att litteraturlistan är diger och upptar allt från AXheim-Liljeroth: Träningsprogram för utvecklingsstörda, Holle: Normale og retarderede børns motoriske udvikling, Bronfenbrenner: Barn i öst och väst till Westin: Den røde bog om små børn.
- att fortsättningsutbildningen också omfattar ett eget "specialarbete", som ska redovisas skriftligen och som sannanfattat ingår i en skriftserie från Personalehöjskolen. Exempel på ämnen: "Miljöbehandling i omsorgsarbetet", Institutionspersonals attityder till klienternas sexualliv" och "Hemvård av retarderade barn".
- att den praktiska utbildningen kontinuerligt kontrolleras och värderas av Personalehöjskolen i samarbete med särskilda "praktikråd", som finns inrättade vid varje "Forsorgscentre".
- att man på ett medvetet sätt experimenterar med olika undervisningsformer, examinationsmetoder och samarbetsvägar på Personalehöjskolen

och att vi uppfattade det som om eleverna där har reella möjligheter till medinflytande, t ex beträffande litteraturval o dyl.

- att skolan hade ett välfungerande mediatek. Vi fick mängder av litteratur med oss!

- att vi sammanfattningsvis hade mycket trevligt på skolan, då vi i smågrupper följde undervisningen i olika ämnen!

DETTA HÄNDE NÄR TIDNINGEN KOM TILL SALBERGA: OM ETT REPORTAGE I SE NR 12, 1974. FÖR ETT ANTAL VECKOR SEDAN HADE DAGSTIDNINGARNA ARTIKLAR PÅ FRAMSKJUTEN PLATS OM NÅGRA NORSKA PSYKOLOGERS BETEENDE-TERAPEUTISKA ARBETE MED EN GRAVT UTVECKLINGSSTÖRD FLICKA . INSLAG AV TVÅNGSMEDEL FANNS MED I BEHANDLINGEN. DEBATTEN OM BETEENDETERAPI OCH TVÅNGSMEDEL BLEV AKTUELL. MEN HUR VINKLAS EGENTLIGEN PROBLEMEN AV PRESSEN, UNDRAR MAJ THUNMAN, SOM BERÄTTAR OM SALBERGAS KONTAKT MED TIDNINGEN SE.

På tidningen SE hade man läst om norska psykologer som behandlat en utvecklingsstörd flicka med smärterapi. Man ville göra en reportageserie om tvångsmedel som behandlingsmetod i Sverige. Genom Grunewald hänvisades representanter för tidningen till Salbergas barn- och ungdomsklinik. Vi har tvångsmedel, inte som behandlingsmetod, utan som nödåtgärd p g a personalbrist. Ayy öppna sjukhuset utåt är viktigt, men vi undrade alla vad ett reportage kunde föra annat än ont ned sig. Vi vet redan hur dåliga vi är, och tycker att kritiken borde ha passerat specialistsjukhusstadiet.

En redaktör och en fotograf kom i alla fall och gick runt tillsammans med klinikchefen och mig. De hade aldrig tidigare haft kontakt med utvecklingsstörda och var helt chockade och frågade hur vi stod ut att jobba där. Vi tittade på ett bälte och fotografen knäppte redaktören liggande i bälte. Båda verkade förvånade att vi inte hade fler bälten (i 13 fall av 80, dvs ca 15 %) för sådana här vildda människor. Vi underströk att bälten var en nödåtgärd, att nant ex under många år förgäves begärt att få ytterligare 4 nattjänster till kliniken för att därmed helt kunna slippa nattbälten.

Då reportaget kom, handlade det väldigt lit om tvångsmedel och tog upp den frågan på ett uruselt sätt. På Salberga används bälten för att det "helt enkelt inte finns någon annan möjlighet, utan rennar går patienterna upp, stör varandra eller ramlar ur sängarna". Orsakerna sågs alltså helt hos individerna, inte i för stora sovsalar, låg personaltäthet, ej heller hos den som beslutar om vilken kvalitet på omsorger de utvecklingsstörda är värda. Reportaget innehöll dessutom en mängd sakfel, t ex "de flesta patienterna spänns fast i sovrennar på kvällarna, även om psykologerna anser att rennarna är av ondo". 9 av 80 individer sätts i bälte på kvällen, vilket är illa nog. Det anser alla, inte bara psykologer, så den fram-

skymtante motsättningen är falsk. Det man uttalade i tidningen var ett hopplock av svar som givits på några olika frågor, och blev därför mycket underligt och innehöll också direkta fel. Hela reportaget präglades av journalistens känsloreaktion, vilken träffade rätt i ett avseende, nämligen i rubrikens formulering. Rubriken var: "Ingen hälsar på Mats - ingen på åtta år." Väldigt många på Salberga är bortglömda inte bara av sina anhöriga, utan också av sina egna omsorgsstyrelser. De skrey/vidare: "Varför vill ingen veta av honom? Han är ju en människa hⁿ också. Han känner som vi, har samma behov". De gjorde ett försök att följa upp varför de är bortglömda genom att fråga ett henlandsting. Svaret redovisades kort som en fråga om pengar till ersättningsplatser.

Innan besöket hade SE utfäst sig att skicka manus och bilder till sjukhuset för godkännande. Det kom också, men reportaget publicerades utan rättelser och med hänsyn till tiden måste det ha gått i press ungefär samtidigt som det skickades till oss.

Slutsatserna av SE:s reportage, och våra tidigare erfarenheter av pressen, är att det är så gott som omöjligt att förstå för en person, oinsatt i vård eller omsorg, att det finns alternativ för de människor de ser leva på de stora institutionerna. Man borde kräva att den person som ska skriva har förhandskunskaper. Man kan uppenbarligen inte lita på att få materialet i för att rätta och lämna sitt godkännande, vilket man bör kräva säkra garantier för. Vi fick bara en bild för godkännande. I vilka sammanhang kommer de andra bilderna att dyka upp?

NÄSTA "MÅNDAGSTRÄFF" ÄGER
INTE RUM PÅ EN MÅNDAG, UTAN
TISDAGEN 4 JUNI KL 19.30
PÅ KLOCKBACKASKOLAN I UPP-
LANDS-VÄSBY.
DÄR INNAN ÄR ANNANDAG
PINGST - OLÄMPLIG SOM
SAMMANTRÄESDAG.

ALLTSÅ: NÄSTA POMSTRÄFF
TISDAGEN DEN 5 JUNI 19.30
KLOCKBACKASKOLAN
UPPLANDS-VÄSBY

"PSYKISKT U. VECKLINGSHÄMM-
DES FÖRSTÅND" HETER GUNNAR
KYLÉNS AVHANDLING, SOM TAS
UPP TILL "OFFENTLIG GRANSK-
NING" SOM DET HETER, DEN
27 MAJ PÅ PSYKOLOGISKA IN-
STITUTIONEN, FÖRELÄSNINGS-
SALEN, STOCKHOLMS UNIVER-
SITET, KL. 13.00.
SÅ VÄLKOMMEN OM DU ÄR INTRES-
SERAD OCH HAR MÖJLIGHET ATT
KOMMA.

DET ÄR OMSORGSÖVERLÄKARKONFERENS PÅ HÖGBERGA I SLUTET PÅ MAJ.
POMS HAR INBJUDITS ATT SKA OBSERVATÖR(ER). VIKTIGA FRÅGOR TAS
UPP: BLA FÖRSTA INFORMATIONEN OCH VIPEHOLMSBETÄNKANDET. JUST NU
ÄR DET OSÄKERT VILKA SOM DELTAR FRÅN OSS - ROBERT BINDÅ BEVAKAR
EN DAG.. VIPEHOLMSBETÄNKANDET FINNS FÖR HOS SEKRETERAREN. I DET
SKISSERAS VIPEHOLMS FRAMTID.

poms-

NUMMER 13

- AUGUSTI 1974

INNEHÅLL:

OM AKTUELLA KONFERENSER

GÖTE HEDÉN: OM KATRINEBERG

KENT ERICSSON: "LOSSIUS"-UTREDNINGEN

CATHARINÅ EKERMO: OM FUB:S LANDSMÖTE

1
3
4
6

BILAGOR: PROTOKOLL FRÅN MÅNADSTRÄFFAR
ÅRSMÖTESPROTOKOLL

bladet

Med en regnig sommar bakom oss är det dags att starta POMS' tredje verksamhetsår. Ännu vet vi inte så mycket om hur det kommer att gestalta sej - mer än att konferensverksamheten kommer att fortsätta som förut, förstås, och att POMS-bladet fortsätter att informera en del om vad som händer, varvat med artiklar, bokrecensioner och debattinlägg från olika håll!

Men innan vi tittar framåt, blir det en titt bakåt:

HANS WRENNER M FL i Västra kretsen ska ha ett stort tack för alla arrangemang kring konferensen på Katrineberg, och för att allt fungerade så bra! Hans har en bön till Dej som deltog och utsågs till ämnesinledare eller grupprapportör att snarast förse honom med skriftligt material från konferensen. Det är mycket angeläget att Hans får in allt material så att rapporten från konferensen kan produceras. Vi har en väldig nytta av att dokumentera våra konferenser på det sätt som vi gjorde från Stora Sköndal.

Ett praktiskt problem uppstod efter konferensen: förvirring uppstod om hur konferensdeltagarnas tågbiljetter till Falkenberg skulle betalas. Var och en kunde lösa ut sin tågbiljett på posten utan kostnader, men drabbades senare av en faktura från Vuxenskolan, Södertälje på resekostnaderna. Det har aldrig varit aktuellt att sv i Södertälje skulle betala alla resekostnader. För att klara ut detta måste Du (om Du fått faktura från sv i Södertälje) ofördröjligen (om Du ej redan gjort så) betala räkningen. Eventuell ersättning för resekostnader till Katrineberg kan man endast begära från sv:s olika distrikt. Gör det! Adress och telefonnummer till olika Vuxenskoledistrikt har Du i en folder som distribuerades genom oss förra våren. Om det visar sej att Du ej kan få någon ersättning, och har haft överstiglilla utlägg för resan till konferensen, så kan Du inkomma med en specifikation på Dina utlägg till Robert Binda, också detta snarast. Robert kommer sedan, då alla som har haft stora utlägg göra en beräkning för att se vad som eventuellt kan kompenseras med bidrag från det gamla konferensöverskottet. Alltså:

- betala onedelbart fakturan
- sök resebidrag hos distriktet
- skriv en specifikation på (stora) utlägg till Robert.

pomsbladet nr 13/1974
 årgång 3
 red: Birgitta Norrman
 prod: Birgitta Norrman
 Rune Galerius

Antal medlemmar i POMS:
 163
 Akutella månadsträffar:
 2.9. på Klockbacka
 1.10.   "-

Liksom förra året deltog representanter för andra yrkesgrupper i konferensen. Vad Göte Hedén, vårdchef i Västmanlands län, tyckte om att delta, kan Du läsa på sid 3.

Under sommaren har också en stor psykologkongress gått av stapeln i Lund: XIV:e Nordiska Kongressen med bl a en dag kring profylaktiskt arbete. POMS representerades i ett sektionssymposium av Lasse Kebbon (som sanordnat symposiet), Kent Ericsson, Margareta Lalander. Lasse och Kent betonade socialpsykologiska aspekter i omsorgsarbetet, t ex hur en väl fungerande dagcenter-verksamhet för boende på inackorderingshem minskar riskerna för missanpassningsproblem - och därmed riskerna för placering av den utvecklingsstörde i mindre öppna boendeformer. Margareta tog upp föräldra-barn-kurser och arbete på att skaffa fosterhem som exempel på förebyggande arbete, och hon betonade också det sneda i att psykologen ofta får komma in och arbeta med problem hos barn, problem som orsakats av tidiga institutionsplaceringar. Karl Grunewald, som också deltog i symposiet, talade om kris-terapi och föräldrars behov av en lämpligt tillrättalagd information om vad det innebär att få ett utvecklingsstört barn. Det var inte så många omsorgspsykologer som deltog i kongressen och POMS' symposium, men ganska många danskar och norrmän kom till den här dragningen. Det var positivt, tyckte vi som var där, och hoppas på medlemmar i föreningen från hela Norden.

Det är angeläget för omsorgspsykologerna att få kontakt med andra kollegor, och hitta de gemensamma problem som psykologer arbetar med. På så vis var Lasses m fls bidrag till profylaxdagen i Lund verkligen viktigt. Hoppas det kommer fler möjligheter till sådant deltagande.

Så framåtblickar: Mellansvenska kretsen har åtagit sej att hålla i höstkongressen. Den kommer att gå av stapeln den 8 - 9 november i Norrberg, på Klackbergsgården. Mellansvenska kretsen avser att ha en planeringshelg för konferensen den 14 - 15 september. Till dess vill man ha idéer och önskemål om program för de båda dagarna.

Fast vi behöver ju inte bara jobba genom våra konferenser. Man kan anordna studiedagar på sina respektive institutioner, och buda in kollegor för att tala om olika teman. På Salberga, t ex, bjöd man i våras in Rella Platschek för att tala om tidig stimulering på en studiedag för olika personalgrupper. Ska ha varit mycket uppskattat, sägs det från Salberga.

Nästa POMS-blad kommer förhoppningsvis att till större delen skrivas av personer från mellansvenska kretsen, som tänker utnyttja den här kanalen för att sprida inlägg till konferensen. Det innebär att inte bara de som kommer till helgen i november, utan också övriga i föreningen får materialet om konferensen. I oktober sänds det ut. Det här bladet är något försenat. Det beror på skolstarten: protokoll o dyl som medföljer som bilagor produceras åt oss på Häggviks yrkesskola i Stockholms län.

Birgitta

NU HAR VI FUNDERAT EN HELL DEL PÅ HUR VI VILL HA VÅRA KONFERENSER, OCH VILKA OLIKA MÅL VI KAN NÅ MED OLIKA UPPLÄGGNINGAR OCH PROGRAM. MEN VAD TYCKER ANDRA UTANFÖR POMS, T EX VÅRA KONFERENSGÄSTER ? POMS-BLADET HAR FRÅGAT VÅRDCHEFERNAS REPRESENTANT PÅ KATRINEBERG, GÖTE HEDÉN, SOM REFLEKTERADE SÅ HÄR ÖVER KONFERENSEN OCH PSYKOLOGERNAS BIDRAG TILL OMSORGSARBETET;

För egen del var det skojigt och trevligt. Det var en aktiv och skön konferens, man var bra i farten, och i gruppdiskussionerna var alla engagerade. För min del innebar det att jag fick en ökad förståelse för vad psykologerna vill, och en ökad respekt för den.

Psykologerna har inte fått någon riktigt fast grund att stå på, jämfört med kuratorerna som är så självklara. Psykologerna har inte riktigt lyckats sälja sej, och upplevs fortfarande av en del som en sorts lyxartikel. Man måste tala om vad man sysslar med. Ibland upplever jag en ängslig försiktighet mot psykologerna. Jag tror att det finns rädsla i det, psykologernas utbildning t ex är speciell för vårdcheferna. De är ju ofta socionomer, och står på så vis kuratorerna närmare.

Mitt önskenål är mer sociologiskt eller kanske socialpsykologiskt inriktat arbete. Psykologerna skulle jobba mer med grupper, en del är så individcentrerade. Gruppterapi på inackorderingsstaden t ex vore fint. Så behövs det mer aktivitet då det gäller stöd och rådgivning åt familjer tillsammans med kuratorer. Jag tycker Socialstyrelsen borde kunna vidareutbilda inom detta område.

Ja, det kan ju bli lite ensidigt förståss när bara en yrkesgrupp träffas, men det var skönt att träffa psykologerna i storgrupp.

HUR HAR DU DET MED MEDLEMS-
AVGIFTEN? HOPPAS DU KOMMIT I-
HÅG ATT BETALA DEN FÖR I ÅR.
GÖR ANNARS DET PÅ PG 35 89 78
POMS ; HAMMARÖ. DE 25 KRONORNA
FRÅN DEJ ÄR NÖDVÄNDIGA FÖR ATT
TÄCKA KOSTNADERNA FÖR BL A POMS-
BLADET. P G A KRAFTIGT HÖJDA
PAPPERSKOSTNADER ÖKAR VÅRA EGNA
KOSTNADER JUST NU.

ANMÄL EVENTUELL FLYTT-
TILL SEKRETERAREN. OM
DU EJ GÖR DET, SÅ KOMMER
POMS-BLAD OCH ANNAN INFOR-
MATION DEJ EJ TILLHANDA,
UTAN SKICKAS TILLBAKA TILL
LASSE MOLANDER.

EN NORSK "OMSORGLAG": I NORGE PLANERAR MAN EN UTVECKLING AV OMSORGSFORMER FÖR PSYKISKT UTVECKLINGSHÄMMADE, OCH "LOSSIUS"-utredningen (NOU: 1973:25), HAR LAGT FRAM ETT FÖRSLAG. KENT ERICSSON KOMMENTERAR.

Lossius-utredningen har följande målsättning:

"På grundlag av det syn at den psykiskt utviklingshemmede er et nedmenneske, en person i utvikling, og en medborger med de samme rettigheter som andre i samfunnet, må hans behov for trygghet, trivsel og stimulering oppfylles slik at hans utvikling kan foregå optimalt. Målet for den enkeltes utvikling nå være en optimal selvrealisering og integrering i en sosial sammenheng, som ikke er diskriminerende".

Normaliseringsprincipens anda präglar denna och andra målbeskrivningar i utredningen.

Organisatoriskt tänker man sig att skapa en "decentraliserat integrert omsorg", som karakteriseras av att samhällets vanliga serviceorgan behåller det fulla ansvaret för alla utvecklingshämmande och var för sig bygger ut nödvändiga specialiserade omsorgsformer. I varje landsting föreslås att ett sanordnande fackteam tillskapas, "onrådesteam för psykiskt utviklingshemmede". Detta team skall bestå av läkare, socialarbetare, pedagog, kontorschef och föräldrarepresentant.

Denna "Lossius-utredning" har givit anledning till en artikel i "Tidskrift for Norsk Psykologforening", nr 3/1974. Två psykologer, Jossi Mordal och Finn Aares, är kritiska till förslaget och menar att den allmänna målsättningen är positiv men att utredningen inte har lyckats med att omsätta intentionerna till en vårdorganisation. Trots allt har man, i realiteten, samma inställning som vid utredningen 1945: "omsorgen ..... en i huvudsak medicinsk angelägenhet som förutsätter nær tilknytning till skolevesendet, med blant annet egne tillsatte pedagoger." Mordal/Aares menar att "Lossius-utredningen" karakteriseras som medicinsk/psykiatrisk med satsning på specialpedagogik, utan att ta hänsyn till den mängd psykologisk kunskap som sanlats

inom detta verksamhetsområde. En orsak till detta, anser man ligga i den fackliga obalansen i utredningen. Dessutom saknas representation av personer med direkt närkontakt med utvecklingshämnade: ingen i utredningen är t ex med som nor till en utvecklingshämnad.¹

I övrigt anser Mrodal/Aares att den psykologiska kunskap om föräldrars upplevelser och informationsbehov, om grupper och organisationer, om träning och om trygghetsskapande relationer, inte har lett till några konsekvenser i förslaget. Man kan fråga sig hur man vill garantera att denna kunskap, som man förr eller senare tvingas att acceptera, kan utvecklas under norska förhållanden, när man inte ens låter en psykolog ingå i områdesteamet?

Man gör det också svårare för sig genom att splittra det politiska ansvaret för omsorgsverksamheten. I Norge blir detta uppdelat på en mängd speciella funktioner, t ex skola, socialvård, arbetsvård, hälsovård, medan det i Sverige är samlat till en omsorgsstyrelse.

I "Tidskrift for Norsk Psykologforening" har man uppmanat intresserade att skriva, om psykologiskt arbete/ psykologiska problem inom psykisk utvecklingshämning, och även vi är välkomna med bidrag. På den Nordiska Psykologkongressen i Lund i somras togs kontakter med pessimistiska norska psykologkollegor, som vi förhoppningsvis får se på POMS-konferenser i fortsättningen.

PSYKOLOGISKA KUNSKAPER OM UTVECKLINGSSTÖRNING BÖRJAR ACKUMULERAS: TVÅ DOKTORSAVHANDLINGAR I PSYKOLOGI OM UTVECKLINGSSTÖRNING HAR PRODUCERATS UNDER VÅREN: GUNNAR KYLÉN; PSYKISKT UTVECKLINGSHÄMMADES FÖRSTÅND, ALA-RAPPORT 162. KAN BESTÄLLAS PÅ TELEFON 08/64 26 26. KOSTAR 45:--. RICKARD PALMÉR: PREDICTION OF WORK PERFORMANCE AND WORK ADJUSTMENT IN MENTALLY RETARDED ADULTS. UTGIVEN PÅ ESSELTE STUDIUM, SCANDINAVIAN UNIVERSITY BOOKS.

FUB:S LANDSMÖTE I UMEÅ DEN 24-26 MAJ SAMLADE CIRKA 500 DELTAGARE, VARAV ETT 15-TAL UNGDOMSREPRESENTANTER OCH ETT 60-TAL GÄSTER. LANDSMÖTET ÄGDE RUM I UMEÅS STÖRSTA SKOLBYGGNAD, DRAGONSKOLAN. CATHARINA EKERMO GER NÅGRA GLIMTAR FRÅN LANDSMÖTET.

Temat för landsmötesdagarna var "Rättigheter och Resurser" och i det tryckta programmet hade man tagit upp såväl vanliga årsmötespunkter som föredrag av skilda slag och grupparbete i olika ämnen. I praktiken kom dock arbetet med det digra antalet motioner, inte mindre än 105 stycken, att dominera programmet och grupparbetet måste utgå.

Här några axplock ur motionssamlingen:

Den första motionen gällde FUB:s syn på målsättningen för omsorgspolitiken och frågan hade blivit aktuell, när man skulle bygga till ett äldre, ganska isolerat vårdhem i ett landsting. FUB-medlemmar hade då haft olika åsikter om man skulle bygga nytt eller ej och motionären efterlyste nu gemensamma riktlinjer i sådana frågor. Vidare beslöt man utreda vilka rättsmedel som kan användas för att "inom rimlig tid få omsorgslagens syften förverkligade".

En motion som tillstyrktes gällde vidgad psykologverksamhet inom omsorgerna. Man efterlyste bl a psykologiskt stöd till alla nya föräldrar med utvecklingsstörda barn. En annan motion betonade vikten av samarbete mellan vårdpersonal och föräldrar. I flera motioner återkom krav på flera korttidshem och större möjligheter till självständigt boende, bl a i en motion från en ungdomssektion. Arbetsituationen för utvecklingsstörda hade förståss givit anledning till många motioner. Ett par ungdomssektioner krävde lön i stället för pension för dem som arbetar på dagcenter. Fritidsfrågor var en viktig angelägenhet för många, det vittnade diskussionerna om. I övrigt föreslogs bl a att omsorgsstyrelserna bör vara

skyldiga att informera föräldrar årligen om rättigheter och möjligheter inom landstinget ifråga. Lärmedelspaket för grundskolan liksom material för information överhuvudtaget nämndes också som angeläget att få fram.

På årsmötet följde slutligen en längre diskussion om nytt namn på förbundet. Några förslag var "Föreningen för Utvecklingsstördas bästa", "Föreningen för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna", "Föreningen för Utvecklingsstörda och andra Begåvningshandikappade". Här var meningarna verkligen delade och man beslöt att skjuta upp namnändringen till nästa landsmöte.

Emellan alla motioner hann landsmötet också med att lyssna på några anföranden. FUB-ordföranden Holger Bergérus talade om FUB 1972-1976. Han tog bl a upp förtidspensionen, som han tyckte borde ersättas med andra former av inkomstgarantier och han pekade också på det faktum att utvecklingsstörda inte får plats på skyddade verkstäder i önskad utsträckning. Sysselsättningsfrågan togs också upp av Rolf Utberg från Arbetsmarknadsdepartementet. Han uppmanade FUB att hos länsarbetsnämnderna kräva att företag anställer handikappade. Karl Grunewald och Lennart Wessman redovisade utbyggnaden av omsorgerna med hjälp av en hel del sifferuppgifter från några undersökningar. I korta anföranden redogjorde medlemmar från FUB:s stiftelse ALA för sina respektive projekt: projekten om utvecklingsstördas förstånd, rehabilitering, grupparbete, anstalter, information och epilepsi.

Ett intressant inslag svarade vårdchefen i Västerbotten, Birgit Högberg, för. Hon berättade om ett försök i USA att lösa föräldraersättningsfrågan. Försöket kallades "Citizen Advocacy" och är ett slags kontaktmannasystem. Det går ut på att varje utvecklingsstörd ska ha en person ute i samhället som aktivt för dess talan utan ekonomiskt ersättning. Dessa kontaktmän hörde inte till samhällets organisation,

men de fick viss utbildning i försöket. Allan Eweritt berättade om liknande försök i Lund och någon förälder uttryckte sina positiva erfarenheter av detta. I diskussionerna efteråt undrade någon, om man inte för denna verksamhet skulle kunna bygga vidare på klubbarna.

Det var inte många döda punkter under landsmötet: varje liten paus utnyttjades till att klubba motioner. Antalet motioner vittnar ju om ett aktivt förbund, men det var nog många som saknade grupparbetet, där flera hade kunnat komma till tals än som nu var möjligt. I köerna till matsalen och vid lunchpauserna gavs en liten chans att utbyta erfarenheter från olika håll; kanske också vid promenaderna från hotellen till Dragonskolan genom Umeås berömda björkalléer, där det var riktigt kyligt vad vädret beträffar. Det motsvarade som väl var inte klimatet inne i skolan, där diskussionerna emellanåt gick ganska hett till, men där fina inlägg också glänste till och fick alla att lyssna. Och ännu ett par år står alltså FUB för Riksförbundet för Utvecklingsstörda Barn.

SÅG DU TV-programmet i TV 1 den 26.8. med rubriken "INGEN-
TING FÅR MAN VETA"? Föräldrar till utvecklingsstörda barn berättade bl a om vilken information de fått om sitt barn. Det kommer ett TV-program till i dagarna: 10.9. i TV 1, sannolikt kl 19.30, med rubriken "DET FINNS JU HEM FÖR SÅNA HÄR BARN"

KOM IHÅG: TV 1 DEN 10 SEPTEMBER

PSYKOLOGER I STOCKHOLMSTRAKTEN:

Den 11 september (onsdag) blir det debatt på Åkersberga bibliotek. En mamma till ett utvecklingsstört barn berättar om sin situation. Mamman har tagit initiativ till den här kvällen, under vilken också Karl Grunewald kommer att medverka. Det blir säkert diskussion kring boendeformer, institutioner o s v. Högaktuella teman nu i Åkersberga med den nya vårdinstitutionen.

Poms

NUMMER 14

OKTOBER 1974

sid INNEHÅLL:

- 1 PRESENTATION AV DETTA NUMMER
- 2 KONFERENS-DAGS IGEN!
- 2 GRUPPSAMTAL MED PSYKISKT UTVECKLINGSSTÖRDA
- 4 PERSONALUTBILDNING
- 4 MASSMEDIA
- 5 DEN FÖRSTA INFORMATIONEN
- 6 VAD GÖR OMSORGSPSYKOLOGEN?
- 7 VAD ÄR ALTERNATIVET TILL SPECIALSJUKHUS?
- 8 GRAVT ELLER MÅTTLIGT UTVECKLINGSSTÖRDA MED BETEENDESTÖRNINGAR
- 8 UTVECKLINGSSTÖRDA MED SOCIALA ANPASSNINGSPROBLEM
- 9 BEDÖMNING AV MOGNADS- OCH VILJEBEGREPPEN I §§ 34, 35, OMSORGLAG
- 11 SJÄLVDESTRUKTIVITET
- 13 FÖREBYGGANDE OMSORGER OM PSYKISKT UTVECKLINGSSTÖRDA
- 13 VAD ÄR MR-GRUPPEN I UPPSALA?

bilagor:

protokoll
inbjudan till Salberga
referat från Lunda-
kongressen

bladet

Detta digra nummer av POMS-bladet har utarbetats av Mellansvenska kretsen med Maj Thunman och Ewa Backman i spetsen inför höstkonferensen i Norberg 8-9 november. Huvuddelen av bladet, sidorna 2 tom 12, omfattar beskrivningar av de diskussionsområden som man i Mellansvenska kretsen vill se som teman för vårt arbete under konferensdagarna. Så välj bara - eller ta med något eget förslag som Maj och Ewa föreslår!

Genom att använda POMS-bladet på detta sätt inför konferensen kan vi informera alla medlemmar om de diskussioner som kommer upp på konferensen, också de av oss som av olika skäl inte kan vara med i Norberg. Med andra ord - en bra idé från Mellansvenska!

För att Du ska hinna ta del av förslagen till diskussionsämnen innan anmälningsdatum för konferensen går ut, så får Du respit till den 24 oktober. Sista anmälningsdatum blir alltså 24 OKTOBER.

I detta blad får Du också information om MR-gruppen i Uppsala. Jag tycker att det är viktigt att vi använde bladet till att presentera oss själva och våra jobb närmare för varandra, så nu hoppas jag att den gruppens initiativ följs av andra. Flera ur MR-gruppen var med på Lundakongressen, och speciellt Sven Granat tillsammans med Bengt Niméus, Vipeholm, har lagt ner ett stort jobb på referatet från POMS-sektionssymposium på kongressen, som också följer med bladet. TACK för det!

Före jul, i december är det dags för en ny utsändning, och till dess spars bl a några bokrecensioner från Kall Nordenstam och Gunilla Thorsson. Idén att ansvaret för innehållet i bladet läggs ut på kretsar, som nu i Mellansvenska, är fin, och ni i andra kretsar är också välkomna med sådana initiativ! Med TACK till speciellt Maj och Ewa överlämnar jag ordet till dem!

poms-bladet nummer 14
 årgång 3
 redaktion: birgitta norrman
                   maj thunman
                   ewa backman m fl
 produktion: rune galerius
                   m fl

Birgitta

PS Red vill be om ursäkt för att en mening längst ner på sid 7 pga ett tekniskt missöde fallit bort. Hoppas sammanhangen framgår ändå!

Konferensdags igen !

Som Du sett i inbjudan går POMS femte konferens av stapeln den 8 och 9 november på Klackbergsgården utanför Norberg, där vi kommer att inhysas i Stallet och Malmgården. Konferensen pågår till 17-tiden på lördagen, och på fredagskvällen träffas vi som vanligt kring litet festligheter.

Du har också sett att vi valt att göra höstens träff till en arbetskonferens där man sysslar med ett och samma område båda dagarna. Vi tänkte vi skulle få chans att fördjupa oss inom ett ämnesområde för att på så sätt komma fram till ett konkret resultat, förhoppningsvis, som vi och andra kan ha praktisk nytta av. Vi ser det också som ett tillfälle för olika arbetsgrupper inom POMS att jobba vidare med sina respektive uppgifter. Vi har ju ibland lite svårt att träffas pga geografiska hinder och andra.

Vi har gjort ett förslag på diskussionsämnen som vi tycker är viktiga att arbeta vidare med, och alla har i varierande utsträckning tagits upp vid tidigare POMS-träffar. Du behöver inte i Din anmälan ange vilken grupp Du vill tillhöra. Till alla konferensdeltagare kommer nämligen mera material att skickas ut efter sista anmälningdatum så att Du ska få lite mer tid att utgå ifrån när Du väljer ämne. Eftersom vi inte har några föreläsare eller inledare i de olika grupperna, räknar vi alltså med att var och en förbereder sig för det ämne man valt genom att sätta sig in i tillgängligt material o s v. Du kan naturligtvis också bilda en egen arbetsgrupp om det är något Du vill få synpunkter på, något Du skrivit, någon fråga som är särskilt aktuell i Ditt landsting o dyl. Hör gärna av Dig till oss i förväg så kan Du få hjälp att sprida information och eventuellt material. Tag annars upp det på konferensen. Här följer vårt förslag på ämnen för de olika arbetsgrupperna.

1. Gruppsamtal med psykiskt utvecklingshämmande

Ämnet berördes till en del vid sommarkonferensen i Katrineberg då vi diskuterade i anslutning till Inga Sommarströms inlägg "Handikappmedvetande -jaguppfattning". Diskussionen blev dock långt ifrån slutförd och både Inga och vi andra anser att det är väsentligt att den förs vidare inom det här relativt nya området. Inga föreslår att vi på den här konferensen utnyttjar våra psy-

kologiska kunskaper och arbetar med en teoridel och en praktisk del. Teoridelen utgår från det faktum att vissa utvecklingshämmande helt försöker förneka sitt handikapp, medan andra däremot är helt dominerade av det. De frågor som vi ska försöka besvara blir då: Hur kan det ha blivit så här? Vilka behov har frustrerats, vilka har inte alls väckts? osv. I den praktiska delen gäller det sedan att komma fram till vilka implikationer detta får för vårt arbete. Som förberedelse kan vi bl.a. friska upp Gunilla Sternudds avsnitt om känslomässig utveckling i Omsorgsboken.

Det har också gjorts en del nya erfarenheter sedan i somras. Kristina Allassaads och Barbro Lundahls psykologexamensarbete "Elementär psykologi som underlag för gruppsamtal med vuxna utvecklingsstörda" är ett exempel. Kristina och Barbro arbetade fram den slutliga versionen av sitt material efter att ha avvänt det i 24 grupper. Den som är intresserad av uppsatsen kan vända sig direkt till Kristina eller Barbro vid AMU-Centret i Uppsala. Även Ann Bakk har färdigställt sitt material och 16 samtalsgrupper startar inom kort.

Inga, Kristina, Barbro och Ann har i sitt arbete stött på en mängd problem och frågeställningar som bör diskuteras vidare. Här följer några av de frågor man ansåg det vara väsentligt att diskutera kring och få synpunkter på;

Finns det ett reellt behov av gruppsamtal med utvecklingshämmande? Om det finns ett behov, vilka ämnen är lämpliga, vad ska samtalen leda till, vad vill vi förmedla med dem?

Är det önskvärt att alla utvecklingshämmande får en ökad handikappmedvetenhet?

Vad ska de använda den ökade medvetenheten till? Bli en påtryckargrupp för något?

Kan annan personal än psykologer leda grupperna och hur ska den i så fall förberedas?

Hur och när ska personal, föräldrar och andra berörda grupper informeras om att den utvecklingshämmande går i samtalsgrupp och om de konsekvenser det kan föra med sig?

Vad behövs för personal vid inackorderingshem för att kunna fånga upp den ökade medvetenhet den utvecklingshämmande ofta får då han integreras?

Hur ska man få lindrigt utvecklingshämmande att inse att handikappet är relaterat till samhällets krav utan att de för den skull

ger samhället hela skulden?

Ska man försöka förklara handikappet för små utvecklingshämmande barn? Vad ska man i så fall konkret säga till barnet respektive föräldrarna?

Ska man försöka få lindrigt utvecklingshämmande att identifiera sig med gruppen utvecklingshämmande som helhet? Om man istället betonar att de mera liknar oss normalbegåvade än de gravt utvecklingshämmande, hur blir då våra (och deras) attityder mot de senare?

2. Personalutbildning.

En viktig del av det personalarbete som bör bedrivas för den personal, som arbetar inom institutionerna för psykiskt utvecklingsstörda är olika slag av utbildning och fortbildning. Sedan omsorgslagens tillkomst 1968 har behovet av utbildning ofta påtalats som någonting önskvärt för olika kategorier av institutionpersonal.

Av den personal, som arbetar med psykiskt utvecklingsstörda, har många genomgått någon form av grundutbildning eller fortbildning. Vad som dock ofta uppstår när det gäller personer som genomgått någon form av utbildning är att de attityder, som förstärkts eller uppstått genom utbildning, ofta utplånas när personalen återkommer till arbetsplatsen. Klyftan mellan teori och verklighet upplevs ofta som alltför stor och för att klara av arbetet förtränger ofta personalen ifrågadets som inhämtats under en utbildning eller kurs.

Vad arbetsgruppen bör diskutera blir då hur utbildning och fortbildning av personal skall bedrivas och hur effekter av ovan nämnda slag skall förhindras. I vilka former skall undervisningen bedrivas? Skall utbildningen bedrivas inom eller utanför institutionen? Vilken roll skall psykologen ha i utbildning och fortbildning av personal?

3. Massmedia.

Detta tema skulle kunna behandlas på flera olika sätt. En naturlig arbetsuppgift vore att en grupp sätter sig ned och skriver svar på tidningsartiklar som behandlat omsorgerna på sistone. Vi har sparat urklipp som ev. kan tjäna som underlag. Har någon förslag på debattvärda artiklar från egna lokaltidningen, rikstidningarna eller någon av tidskrifterna där POMS skulle kunna komma med ett genmäle.

debattinlägg eller i övrigt ge uttryck för en uppfattning? Vill någon grupp arbeta med detta? Vill någon själv skriva en artikel någonstans och diskutera den med en grupp kollegor?

En alternativ arbetsuppgift vore att diskutera POMS allmänna hållning till massmedia. Hur kan vi i POMS använda massmedia? Vad vill vi föra ut? Finns det lämpliga projekt att haka på? Deltar någon för närvarande i arbetet kring en bok, film, tidningsartikel, radio- eller TV-program e.dyl. och vill diskutera detta med en grupp kollegor?

Ytterligare ett alternativ skulle kunna vara att skriva ihop något till Psykolognytt's temanummer om Omsorgsverksamhet.

4. Den första informationen.

Ett av de områden som diskuterats flitigast imon omsorgsversamheten under senare tid är den första informationen till föräldrar, som får ett utvecklingsstört barn. När man tar del av synpunkter och förslag om hur denna information skall utformas, ser man att mycket återstår tills man funnit en modell för hur den första kontakten med föräldrarna bör etableras.

Det är ganska naturligt att "den första informationen" har blivit föremål för så mycken diskussion. När man i en vårdorganisation, som omsorgsverksamheten utgör, nu slår in på en linje som innebär hemmavård och en satsning på alternativ till institutionsvård, innebär detta också att man till sist måste tackla problemet med hur man skall få en kontakt med föräldrarna till utvecklingsstörda barn och ge denna ett positivt innehåll.

Problemet har två sidor. De instanser som föräldrar vanligtvis vänder sig till i första hand BVC, barnklinik och barnpsykiatrik klinik, eller BB om en utvecklingshämning kan identifieras redan vid födseln, har inte alltid den beredskap att möta dessa föräldrar på ett tillfredsställande sätt, eftersom problemet utvecklingshämning endast är ett av många för dem. Den andra sidan av detta informationsproblem ligger inom omsorgsverksamheten. Vilken beredskap har man där att snabbt och adekvat kunna ge information när den behövs? Har man utformat sin verksamhet så att kontakt finns med personer och kliniker som ofta möter föräldrarsom har ett behov av kunskap och information i utvecklingsfrågor?

På symposiet "Förebyggande omsorger för psykiskt utvecklingsstörda" på Psykologkongressen i Lund, höll Karl Grunewald ett föredrag, där han sammanfattade några undersökningar och dessutom drog vissa slutsatser om hur den första informationen och kristerapin skulle kunna organiseras. Föredraget ingår i den sammanställning som gjorts om symposiet i Lund, och som ingår i detta nummer av POMS-bladet.

På andra håll har dessa frågor också ventilerats. I ett TV-program i höst har man intervjuat bl.a. föräldrar, som upplever att deras behov av information inte tillfredsställs. I ett nummer av Läkartidningen (1974, nr. 19) finns ett samtal mellan läkare, föräldrar och kurator redovisat.

Vi som arrangerar POMS Norbergskonferens anser att dessa artiklar och föredrag skulle kunna vara bakgrund till att en arbetsgrupp på konferensen diskuterar sig fram till och dokumenterar ett bidrag från POMS i frågorna om första informationen och kristerapin, med tonvikt på när, var och hur den skall utformas. Den huvudsakliga utgångspunkten för denna arbetsgrupp bör dock vara de egna erfarenheterna av dessa problem.

5. Vad gör omsorgspsykologen?

På POMS Sköndalskonferens inledde Ann-Charlotte Carlberg en dag kring frågan om vilka omsorgspsykologens arbetsuppgifter är och hur de skall utformas. Till utgångspunkt för sitt anförande och för arbetsdagen tog hon en befattningsbeskrivning, som tillsammans med referaten av smågruppsdiskussionerna illustrerade alla oklarheter kring vad som uppfattas vara omsorgspsykologens arbetsområde.

Efter Sköndal bildades också en arbetsgrupp bestående av en representant från varje krets med Ann-Charlotte som sammankallande. Meningen var, att denna grupp skulle hålla diskussionen om omsorgspsykologernas bidrag igång under året. På Katrinebergskonferensen 1974 fortsatte man med detta ämne. Det blev klart, att behovet fortfarande föreligger att psykologerna kommer överens om vad man vill arbeta med, hur man skall prioritera uppgifter och hur man skall utforma sin organisation. I denna diskussion betonade man särskilt vikten av att psykologer vänder sig till andra grupper inom omsorgsverksamheten och informerar om sitt bidrag. En konsekvens av detta är att man också måste se på vilka roller andra befattningshavare har för

att kunna utforma sin egen. Behovet är med andra ord stort av att föra gemensamma diskussioner med andra grupper.

Ett viktigt bidrag till denna fråga är den enkät som utförts av Socialstyrelsen under året. En preliminär sammanfattning har gjorts av Teut Wallner, som presenterade ett bidrag på Katrinebergskonferensen i somras. Även på Norbergskonferensen hoppas man kunna hämta bidrag till diskussionen om vad omsorgspsykologer gör, från denna enkät.

Avsikten med att diskutera detta ämne på Norbergskonferensen är att från POMS komma med en slutlig produkt, som sedan kan användas som grund i fortsatta diskussioner med andra grupper i omsorgsarbetet. På konferensen bör man därför också besluta sig för formerna för dessa diskussioner.

6. Vad är alternativet till specialsjukhus?

Bakgrund

30-talet - de första specialsjukhusen tas i bruk för att skydda samhället från de "vanartiga sinnesslöa". Gamla kasernbyggnader utnyttjas för ändamålet.

40-50-talen - en ny ideologi växer fram med en medicinsk syn på de "obildbara". Specialsjukhusen upprustas materiellt utifrån den nya målsättningen att bedriva grundforskning, behandlingsforskning, personalutbildning samt avlasta de mer hemlika vårdhemmen de som är störande.

60-70-talen - det utvecklingspsykologiska synsättet på utvecklingsstörning växer fram, de stora institutionerna kritiseras häftigt, bl.a. i höstens TV-serie från Vipeholm. Specialsjukhusens framtid är oviss, ska de rustas upp för att uppfylla sin målsättning baserad på en medicinsk grundsyn, ge korttidsbehandling, utföra utredningar och forskning? Kan ett utvecklingspsykologiskt synsätt förenas med dessa funktioner?

Vad är alternativet?

Vi psykologer beskylls ofta för att vara negativa och kritiska till det som finns, utan att komma med konstruktiva förslag till

hur vi vill ha det. Under den här konferensen skulle vi skissera ett alternativ till specialsjukhusvård, innan omsorgerna för framtiden bundit upp sig för lösningar som vi upplever som felaktiga och alltså kommer att fortsätta att vara kritiska mot.

6A. Gravyt eller måttligt utvecklingsstörda med beteendestörningar.

En arbetsgrupp kommer att ägna sig åt gruppen gravyt och måttligt utvecklingsstörda med beteendestörningar. För denna grupp har de mer konkret innebörd: Vipeholmsutredningen föreslår att man centralt samlar specialistresurser, i första hand medicinska, och accepterar specialsjukhuset med dess gamla organisation som en typ av vårdenhet i en vårdorganisation, som annars präglas av en satsning på alternativ till traditionella institutioner. I Norrlandslänen planeras en specialenhet i Umeå efter samma principer. Krafter finns också som vill ge Salberga en liknande roll. Har inte specialsjukhusdebatten under senare år avsatt något som helst resultat bland dem som planerar?

Naturligtvis behövs speciella resurser för en stor grupp utvecklingsstörda, men hur skall specialistresurser disponeras i en vårdorganisation som präglas av "normaliseringsprincipen"?

Denna arbetsgrupp är av särskilt intresse för de omsorgspsykologer som finns i landsting, som skickar utvecklingsstörda till specialsjukhus, eftersom det är i hemlänet som en omdisponering av resurser måste ske.

Utgångsmaterial: Undersökning av Carlslunds användande av Salberga specialsjukhus åren 1970-1973, utförd av kurator Owe Rörelén och psykolog Bengt Abrahamsson.

6B. Utvecklingsstörda med sociala anpassningsproblem.

Den grupp utvecklingsstörda som berörs här är de som för närvarande vistas på klinik 1 på Salberga, vissa på Västra Ny och på Källshagen. Några har tagits in genom domstol, andra p.g.a. att de uppfattas som störande på vårdhem eller andra vårdenheter i landstingen.

Både Västra Ny och klinik 1 på Salberg står inför en osäker framtid. En omorganisation har planerats för Västra Ny och klinik 1

måste snart rivas. Dessa specialsjukhus, med hela landet som upptagningsområde, kommer sannolikt inte att finnas i en framtid, utan nya alternativ måste skapas i landsting eller i regioner. Men frågan är hur dessa alternativ skall se ut.

Några vill se att man skaffar resurser i form av ITV-bevakning och särskilt hög personalstyrka på gamla vårdhem, dvs en fortsatt kustodiell förvaring av "särskilt vårdkrävande". Andra vill att normaliseringsprincipen skall gälla även dessa personer, som är handikappade både förståndsmässigt och socialt sett. Hur skulle ett inackorderingshem se ut för dessa personer?

På Norbergskonferensen kan en arbetsgrupp diskutera vilka behov dessa personer har och hur resurser borde se ut från omsorgsverkksamhetens sida för att kunna bemöta deras behov på annat än kustodiellt sätt.

Ett PM kommer att skickas ut i konferensmaterialet som förberedelse för denna arbetsgrupp.

7. Bedömning av mognads- och viljebegreppen i samband med tillämpningen av §§ 34 och 35, Omsorgslagen.

Tidigare på konferensen i Falkenberg diskuterades dessa begrepp och det framkom bl.a. vid detta tillfälle hur omfattande ämnet var. Därför kan det vara av värde, att man vid denna arbetskonferens fortsätter denna diskussion.

Inskrivning av psykiskt utvecklingsstörda till sluten vård på vårdhem eller specialsjukhus sker med stöd av §§ 34 och 35 i Omsorgslagen.

§ 34 handlar i princip huvudsakligen om inskrivning av fri vilja medan däremot § 35 behandlar inskrivning oberoende av vederbörandes samtycke. Dock kan även inskrivning med § 34 ske utan den utvecklingsstördes samtycke. Detta gäller samtliga under 15 år, då vederbörande är omhändertagen för samhällsvård, den mellan 15-20 år som "ej nått sådan mognad att deras vilja bör beaktas" och till sist de över 20 år som är omyndigförklarade och där vårdnadshavare, förmyndare ger sitt samtycke.

Vid utskrivning från slutna vårdform gäller § 38 i Omsorgslagen: "Den som inskrivits i vårdhem eller specialsjukhus enligt § 34 skall utskrivas, när han icke längre behöver vården. Om patienten icke är omhändertagen för samhällsvård skall han också utskrivas när det begärs av vårdnadshavaren, förmyndaren eller patienten själv, om han är myndig eller fyllt 15 år och nått en sådan mognad att hans vilja bör beaktas". När det gäller utvecklingsstörda "som inte råder över sig själv" och som inskrivits enligt § 34 finns alltså möjlighet att hindra vederbörande att lämna inrättningen till dess att frågan om utskrivning har prövats i samråd med den som har att besluta på den utvecklingsstördes vägnar.

I lagen gör man således en klar skillnad mellan mognad och icke mognad, men frågan är om begreppet mognad är av en så distinkt karaktär att man kan göra en klar dikotomi. Begreppet är av en så flexibel och oklar karaktär, att det egentligen ger mycket liten vägledning i beslutssituationen. Genom denna oklarhet har olika praxis utvecklats i landstingen när det gäller in- och utskrivning. Ett annat problem är att man för att avgöra om en persons beteende visar på uppnådd mognad måste erbjuda situationer och omständigheter från vilka en bedömning är möjlig att göra huruvida beteendet visar på brist eller förekomst av mognad. Detta är exempelvis viktigt när det gäller frågan om en person skall skrivas ut eller ej, där brister hos individen vad gäller kommunikationsförmåga kan hämma hans eller hennes möjligheter att på ett påtagligt sätt visa sin vilja.

Begreppen mognad och vilja är psykologiska till sin karaktär och ej statiska, utan de varierar efter omständigheter och situationer. En individ kan i vissa fall visa brist på mognad men i en annan situation visa adekvat vilja och göra mogna beslut.

Intressanta frågeställningar blir då vad avser man egentligen i Omsorgslagen med mognad? Hur tillämpas lagen i detta sammanhang i Ditt landsting?

Hur skall man kunna göra bättre och objektivare bedömningar huruvida en individ uppnått en sådan mognadsnivå att hans eller hennes vilja bör beaktas?

Arbetsmaterial kring denna punkt kommer att skickas ut senare, det rör sig om ett PM från Sos om "befogenhet att besluta i första hand om inskrivning av psykiskt utvecklingsstörda äldre än 15 år, i vårdhem respektive specialsjukhus" (1974-02-12), (referat av gruppdiskussion från konferensen i Falkenberg).

Annars kan man läsa respektive paragrafer i Omsorgslagen och ett cirkulär från Sos den 8 mars 1970 (MF nr 14) med "vissa rättliga synpunkter på den slutna vården av psykiskt utvecklingsstörda."

8. Problembeteenden hos psykiskt utvecklingsstörda

Arbetskonferensen i Norberg borde utgöra ett lämpligt tillfälle för omsorgspsykologer att utbyta erfarenheter och synpunkter runt olika problembeteenden som förekommer hos psykiskt utvecklingsstörda. Exempel på sådana beteenden är stereotypier, aggressivitet och /själv/destruktivitet. Här presenteras en typ av problembeteende som en arbetsgrupp kan ägna sig åt.

Självdestruktivitet

På våra institutioner för utvecklingsstörda finns ett ganska stort antal individer, som uppvisar varierande grad av självdestruktivitet. En omfattande holländsk undersökning av institutionsboende utvecklingsstörda kom fram till att ungefär 1/3 av patienterna uppvisade sådant beteende. För åtskilliga utvecklingsstörda lägger självdestruktiviteten hinder i vägen för en meningsfull interaktion med omvärlden, varigenom deras utveckling i en mängd olika avseenden påverkas menligt. Våra kunskaper om självdestruktivitetens uppkomstmekanismer och om lämpliga behandlingsåtgärder är tämligen bristfälliga och ganska litet forskning har bedrivits på området. Svårigheterna markeras av det faktum att behandlingsåtgärder måste passas in i det totala miljösammanhang, som klart bidrar till att skapa problembeteendet i fråga.

En central frågeställning gäller behandlingens inriktning. Skall vi mycket snävt inrikta vår behandling mot det självdestruktiva beteendet på beteendeterapeutiskt vis? Eller skall vi satsa på att eliminera antagna negativa miljöfaktorer såsom stora och heterogena grupper, många och ofta skiftande vårdare för samma patient och överkrav från omgivningen -faktorer som kan antas skapa kaos, disorientering och ångest hos patienten med självdestruktiva reaktioner som följd?

I enstaka fall har man gått in för att tillförsäkra den självdestruktive en permanent vårdare, som kontinuerligt ägnar sej åt denne i syfte att bygga upp en grundläggande emotionell och social relation och att skapa en basisk trygghet och tillit i kontakten med omvärlden. Är detta en vet-tig lösning? Utögr inte kärlek och omtanke en positiv förstärkning av det självdestruktiva beteendet och förstärks inte detta beteende ytterligare av att en vårdgestalt enbart ägnar sin omtanke åt en viss individ?

Givetvis är det viktigt att vi inte bara försöker finna lämpliga behandlingsmetoder utan också lämpliga preventiva åtgärder. Kanske sammanfaller dessa strävanden i stor utsträckning?

Inledningsvis nämndes att våra kunskaper på området är bristfälliga. Är detta sant? Sitter psykologerna kanske inne med tillräckliga kunskaper för att konsekvent och praktiskt kunna angripa problemet? Om vi anser att mera forskning behövs, vilka möjligheter har vi då att driva på? Efter vilka linjer bör sådan forskning bedrivas?

Förbered Dej för diskussion genom att exempelvis läsa och studera American Journal of Mental Deficiency (Vol. 76 nr 3), Psykisk Utvecklingshämning 1974:1 där Ann Bakk refererar holländska forskares teorier och forskningsrön och Beteendeterapi, 1973 nr 4, Där Ivar Lovaa's åsikter och ihsatser referera av Gunilla Dahlin.

Inom arbetsgruppen kommer det naturligtvis att finnas möjlighet att diskutera även andra problembeteenden. Hur vi rent praktiskt skall lägga upp arbetet inom gruppen får vi ta ställning till när vi träffas.

Så var det slut på vårt förslag till diskussionsämnen. Hoppas Du hittade något som passar just Dej, bilda annars en egen arbetsgrupp! Tag gärna kontakt med någon av oss:

MAJ THUNMAN TEL:018/ 25 02 87

EWA BACKMAN TEL:018/ 11 96 98

Förebyggande omsorger om psykiskt utvecklingsstörda

I ett tidigare POMS-blad refererades symposiet om psykiskt utvecklingsstörning från Nordiska Psykologkongressen i Lund. Lasse Kebbon från forskningsgruppen Mental Retardation i Uppsala hade fått POMS uppdrag att organisera symposiet.

För att dokumentera detta har han nu gjort en sammanställning av de fyra bidragen, samt en sammanfattning av den diskussion som följde. Den går nu ut som en del av POMS-bladet, men om andra skulle vilja ta del av rapporten kan man vända sig till MR-gruppen i Uppsala.

Vad är MR-gruppen i Uppsala?

Lasse Kebbon har sedan början av 60-talet ansvarat för detta forskningsprojekt på Ulleråkers sjukhus. Projektet är knutet till Uppsala Universitet. Arbetet inom gruppen går ut på att planera, utföra och dokumentera psykologiska undersökningar av mental retardation. De utförs ofta som examensarbeten, främst för psykologexamen, men också till lic.-och doktorsexamen. Dessutom förekommer kortare rapporter och stenciler. Projekten domineras inte av någon särskild inriktning utan har en ganska bred uppsättning problem att arbeta med.

Förutom Lasse Kebbon är en grupp bestående av Kent Eriksson, Sven Granat och Tina Granat knuten på heltid till projektet. Patricia Eriksson ingår också men är även i varierande omfattning anställd på Salberga. Genom ett delprojekt är också Märten Söder knuten till gruppen.

Två projekt dominerar för närvarande. Det största är en serie undersökningar om svagbegåvade män och deras sociala anpassning på specialsjukhus och i samhället. Ett andra projekt "Utvärdering av öppna omsorgsformer" är en serie undersökningar om dagcenter, inackorderingshem, familjeservice och attityder i samband med öppna omsorgsformer.

Förutom arbete med undersökningar och examensarbeten, deltar gruppen i undervisning på kurser vid universitetet. Vi har en 5-poängskurs i mental retardation på högstadiet på Psykologiska

institutionen och på PEG-utbildningen i Uppsala. Dessutom deltar vi i andra kurser och andra utbildningar, bl a för sjuksköterskor och medicinare.

Samtidigt försöker vi hålla kontakt med omsorgsverksamheten. Våra undersökningar genomförs på skilda platser i landet, beorende på typ av frågeställning. Vi har dock små möjligheter att "skräddarsy" några undersökningar, utan den slutliga utformningen beror på inom vilken referensram den görs. Rapporterna får också sin prägel av att de ofta är examensarbeten. Men har man tid och intresse att ta del av dem, så finns en hel del goda uppslag och fina sympunkter i dessa.

Det finns en rapportförteckning som skickas till intresserade och de som hör av sej om en speciell rapport får den naturligtvis. Det är svårt att få en tillfredsställande spridning på vad vi gör, men för dem som mer regelbundet vill ta del av vad som händer, finns en utsändningslista med personer som vi försöker hålla kontakt. med.

I förra bladet uppmanades Du att inkomma med specifikation på reskostnader i samband med sommarkonferensen, om Du haft kostnader som ej kunnat täckas. Sista datum för sådana "rese:äkningar" till kassören är 31 oktober. Styrelsen har beslutat att kassören ej kan behandla "reseräkningar" som inkommer senare.

OCH TILL SIST: ANMÅL ADRESSÄNDRINGAR TILL SEKRETERAREN, SÅ DU NÅS AV DEN INFORMATION SOM SKICKAS UT!

ENDAST 19 PERSONER HAR INTE BETALT ÅRSavgiften 25:- !!

POMS

NUMMER 15 - DECEMBER 1974

INNEHÅLL:	sid
AKTUELLT FRÅN NORBERG	1
KRETSAKTIVITETER	2
DEN UTVECKLINGSSTÖRDES IDENTITETS- UTVECKLING OCH SAMHÄLLSROLL	2
BOKRECENSIONER	3

BILAGOR:

RAPPORT FRÅN POMS'V:E KONFERENS
PROTOKOLL
"VALSEDEL" FÖR VAL AV KRETSOMRÅDES-
REPRESENTANT I ÖSTRA KRETSEN

bladet

POMS-bladet för december utgörs till största delen av den snabbt färdigställda rapporten från den femte konferensen i Norberg i början av november. Många människor har varit engagerade i arbetet med att få den färdig:

- först har alla arbetsgruppers avrapportörer snabbt skickat in manus,
- Maj Thunman, Ewa Backman, Christina Renlund, Peter Brusén samt Kent och Patricia Eriksson har sedan kommit in med olika insatser; plockning, häftning, sammanställning,
- sist men verkligen inte minst har LOTTIE SÖDER, som arbetar som sekreterare i forskningsgruppen på Ulleråker lagt ner ett stort arbete på rapporten.

Ett stort tack till alla som deltagit i jobbet, och ett särskilt tack till LOTTIE för den hjälp Du givit oss!

Vid slutdiskussionen på lördagseftermiddagen i Norberg kom en del olika önskemål om aktivitet från styrelsen i några frågor fram. Dessa frågor ska tas upp till arbete, men vi i styrelsen måste ha hjälp av intresserade i arbetsgrupper. Hör av Dej till sekreteraren om Du vill engagera Dej i något av följande:

- omsorgslagens § om särskild undervisning ansågs av arbetsgruppen för förskoleintegrering vara en "gummiparagraf". Vilka möjligheter finns att få till stånd en lagändring? Hur kan POMS agera för detta?
- samma arbetsgrupp ansåg det viktigt att psykisk utvecklingshämning tas upp som ett moment i utbildningen av barnstugepersonal. Läroplanen borde ses över och en arbetsgrupp borde tillsättas för detta syfte.
- Forsmans skrift om barn med Downs syndrom (utgiven av Svenska föreningen för psykisk hälsovård) borde revideras. En del uppgifter i den är helt felaktiga.
- SIA:s relation till särskoleverksamheten är långtifrån klarlagd. SÖ borde

SLUTDATUM FÖR ERSÄTTNINGANS-
ANSPRÅK FÖR RESOR TILL NOR-
BERG ÄR 15.12. SÅ SKICKA
RESERÄKNING TILL ROBERT
BINDA INNAN DESS.

VÅRDCHIEFSKONFERENS PÅ HÖG-
BERGA, LIDINGÖ 11-13 DECEM-
BER. POMS REPRESENTERAS AV
PATRICIA ERIKSSON.

DU: DET ÄR VIKTIGT ATT LÄSA
PROTOKOLLEN SOM FÖLJER MED
POMS-BLADET. DÄR KAN BL A
STÅ OM REMISSER O LIKN SOM
KOMMIT TILL POMS, OCH SOM
EJ ALLTID KOMMENTERAS I
BLADET.

pons-bladet nummer 15
årgång 3
redaktion: birgitta norrman
maj thunman
ewa backman
christina renlund
kent ericsson
patricia ericsson
peter brusen m fl
produktion: rune galerius
lottie söder

Övrigt i bladet den här gången är några bokrecensioner. Jag tror man kan hitta mycket till hjälp i sitt arbete från andra "vård"områden, som t ex de här böckerna om grupp-samtal på anstalter och om terapeutiska samhällen.

forts sid 2

En storstyrelse har preliminärt planerats till den 3 februari 1975. Det ser ut som om det är en dag som passar krestområdesrepresentanterna. Och som vanligt har också alla medlemmar möjlighet att delta. Så kolla om DU befinner Dej i Stockholm-Uppsala-trakten den måndagen. Lokal är ännu ej bestämd, men det blir (tyvärr!) nånstans i stockholmstrakten. I januari äger ingen måndagsträff rum.

Kretsaktiviteten har sjudit den senaste tiden, vid sidan av rikskonferensandet: i södra arbetar man med förskoleintegrering, som ju också togs upp i Norberg.

Norra hade en träff den 10 oktober, då bl a specialsjukhusproblematik togs upp. Och i Västra planerades en träff till första helgen i december. Kanske vi får veta mer om den i nästa blad?

För Mellansvenska kretsen har femte konferensen verkligen dominerat höstens arbete.

NÄSTA TRÄFF ÄR ALLTSÅ DEN 3 FEBRUARI

OM ÖSTRA KRETSEN SKA REPRUSENTERAS DEN 3.2. SÅ MÅSTE DU SKICKA IN BIF. "VALSEDEL" FRÅN THOMAS JENSFELT. GÖR DET SNARAST - ALLA NI SOM TILLHÖR ÖSTRA.

DEN UTVECKLINGSSTÖRDES IDENTITETSUTVECKLING OCH SAMHÄLLSROLL

heter det arbete, som INGRID LILJEROTH disputerade på den 22 november vid Pedagogiska Institutionen, Stockholms Universitet i Fréscati. Ingrid, som nu har arbetat många år som psykolog inom omsorgerna, mest på specialsjukhuset Vipeholm i Lund, har sammanställt ett mycket omfattande arbete på närmare 400 sidor. Boken är mycket bred på så vis att den tar upp såväl vetenskapsteoretiska och andra teoretiska resonemang som många fina fallbeskrivningar och förslag på hur organisationen kring den utvecklingsstörde bör utformas. Ingrids bok kan beställas från psykologavdelningen på Vipeholm, tel 046/ 11 72 80.

I nästa POMS-blad hoppas jag kunna presentera ett referat av detta för omsorgerna viktiga arbete.

Ett tips:ordna en studiecirkel i Ditt län genom något bildningsförbund kring Ingrid Liljerths och Gunnar Kyléns avhandlingar. Det finns mycket vi bör kunna i vårt arbete, och att ha dessa två som en grund för kunskapen om den utvecklingsstörde individen är fint. Gunnars kan beställas från ALA, tel 08/64 26 25.

forts fr sid 1

här precisera sej. Konferensdeltagarna enades om att POMS borde agera för att få SÖ att precisera sej och att POMS borde framföra sina åsikter i frågan. Sylvia Milchert har skrivit några rader om SIA på sid 5.

APUS-MÖTE ONSDAGEN 11 DECEMBER
KL 19.30 PÅ GARNISONEN, KARLAVÄGEN 100, STOCKHOLM.

KVÄLLENS RUBRIK: "HUR SKALL VI
VARA?"

DEN VUXNE UTVECKLINGSSTÖRDES
LIVSMÅL.

PER HOLMBERG OCH CECILIA MODIG
ÄR INLEDARE.

NÅGRA BOKRECESSIONER: TVÅ AKTUELLA BÖCKER FÖR ALLA SOM ARBETAR PÅ INSTITUTIONER ÄR LARS BREMBERGS TERAPEUTISKA SANHÄLLEN OCH NILS LINDGREN'S/ INGA-BRITT DRÖJHAMMARS GRUPPER PÅ ANSTALT. KJELL NORDENSTAM HAR LÄST DEN FÖRSTA, OCH GUNILLA THORSSON DEN ANDRA FÖR POMS-BLADET. KJELL ÄR ARBETSPSYKOLOG I STOCKHOLMS LÄN, OCH HAR BL A ARBETAT MYCKET PÅ INACORDBRINGSHEM OCH DAGCENTRER. GUNILLA ARBETAR PÅ TIVEDSSKOLAN, OCH PRÖVAR SJÄLV GRUPPSAMTAL MED FLICKORNA DÄR.

Lars Brenbergs bok Terapeutiska Samhällen är en inside-rapport och samtidigt en handbok i hur man förverkligar det terapeutiska samhälls idéer. För den utomstående förmedlar Brenberg på ett stimulerande sätt de svenska erfarenheterna i denna vårdform alltsedan han 1967 som direktör för Stockholms Stads nykterhetsnämnd fick den avgörande inspirationen vid ett besök på Henderson sjukhus i London.

TVå element ingår en nödvändig syntes i det terapeutiska samhället: demokrati och psykoterapi. Detta är förståeligt utifrån en pedagogik som predikar öppenhet och ansvar både inför en själv och gentemot andra människor.

I det dagliga schemat upptar gruppsamtal/gruppterapi 1 1/2 timme. Varje dag har man vidare stornöte vilket har en kontakt-, informations- och beslutsfunktion. Arbetsdriften ser man främst som en social träning. Studier och skapande sysselsättningar är också schemalagda.

Demokratin innebär allas deltagande i beslutsfunktioner och allas ansvar för sin person och för kollektiva beslut, t ex beträffande permissioner. Det beslutande kollektivet uppställer ofta striktare regler än den patriarkaliskt välvilliga institutionen vågar sig på. Personalen deltar i mycket på samma villkor som de intagna. En anda av Freires pedagogik för ömsesidig påverkan vilar över det hela.

Gruppterapin sköts helt av institutionens personal, vilka i sin tur går obligatoriskt i handledningsgrupp. Daglig gruppterapi i 4-6 månader motsvarar tidsmässigt flera års terapi "ute". Terapin är av typ "här och nu" och kan därför meningsfullt integreras ned övriga dagliga aktiviteter. Individualterapi passar enligt Brenbergs åsikt sämre i det terapeutiska samhället. Han polemiserar vidare mot dem som anser terapibiten mindre viktig än demokratibiten och anser den förra vara av avgörande vikt.

Det avgörande intagningskriteriet är att man accepterar principerna om ansvarstagande och deltagande och visar viss vilja att förändras. Brenberg är därför tveksam att kalla Skå för ett terapeutiskt samhälle eftersom barn inte som vuxna kan "välja frivilligt" på samma sätt.

Ett annat krav som Brenberg har är att det ska vara ett boendekollektiv - således en institution - för att kunna ge den rätta samklang mellan

terapi och social träning. Fruängens dagsjukhus diskvalificerar han av detta skäl trots den givande tillämpning av miljöterapeutiska tankegångar som där skett.

Brenberg ser inget hinder för att alla slags institutioner försöker sig på det terapeutiska samhällets principer. För tvångsintagna måste det dock finnas en valfrihet att välja denna vårdform. I princip kan alla symptomgrupper fungera i vårdformen, anser han, samtidigt som han avvisar sjukdomsbegreppet. Mest har den dock prövats inom den frivilliga nykterhetsvården.

Brenberg är mån om den dagliga forskningen på institutionen men mest för att belägga vad som händer inne i det terapeutiska samhället med individen. Hur man ska visa resultat utåt bekynrar honom mindre. Han vill se det terapeutiska samhällets idela sprida sig som en folkrörelse. En from förhoppning som man gärna instämmer i - men hur realistisk?

Jag har för POMS-bladets räknign och givetvis även i eget intresse läst en bok om gruppsamtal som kom ut förra året på Esselte Studium. Författare är Nils Lindgren och Inga-Britt Drejhammar, gruppterapeut respektive bitr. psykolog som båda har stor erfarenhet av personalarbete och behandlingsverksamhet vid olika institutioner inom nykterhetsvård, narkomanvård och på ungdomsvårdsskolor.

Boken behandlar uteslutande gruppsamtal på institution och vänder sig i första hand till dem som arbetar i behandlings- och vårdarbetet på olika institutioner. De flesta exemplen på gruppsamtal som ingår i boken är hämtade från nykterhetsvården och kriminalvården med det finns också exempel på gruppsamtal från barn- och ungdomsvård.

Enligt författarnas egna uppgifter är bokens målsättning att informera om och klargöra vad gruppsamtal med klienter innebär. De förmedlar egna erfarenheter, ger råd och anvisningar om hur man startar gruppsamtal på en institution, belyser vissa praktiska frågor, gruppledarens roll och hur själva gruppdynamiken utvecklas. Boken vill stimulera personal på institutioner att sätta igång med gruppsamtal och att uppleva dem som ett värdefullt behandlingsinstrument. Den vill också bidra till att man på institutionerna i ökad omfattning blir medveten om den grundläggande inställning man har till klienterna och till behandlingen av dem.

Jag tycker att boken är bra upplagd, den är opretentiös och lättläst och har en mängd mycket belysande teckningar i anslutning till texten. Man får snabbt en god uppfattning av bokens innehåll eftersom den är försedd med marginalrubriker för varje avsnitt. Den kan säkert med behållning läsas av alla personalkategorier på en institution; de få socialpsykologiska fackuttryck som förekommer i texten förklaras i inledningen av boken. De två huvudavdelningarna i boken är dels en praktisk del där man tar upp målsättningen med samtalsgrupper, hur man sätter ihop grupper och hur man informerar blivande gruppdeltagare, dels en dynamisk del där man tar upp vad som händer i gruppen, gruppdeltagarnas och gruppledarens för-

väntningar, engagemang och aktivitet, vad som kan tas upp i gruppen och hur man vid behov kan styra samtalen. Denna avdelning innehåller en mängd exempel på gruppsamtal med kort analys av samtals tema och gruppdynamiken. Man tar också upp de olika problem som kan uppstå i en grupp, tänkbara orsaker och vad man kan göra åt den.

Jag anser att boken är läsvärd för den som funderar på att starta någon form av gruppsamtal och de exempel som finns med i boken ger en realistisk bild av arbetet i en grupp, det är inte den ideala gruppen som målas upp utan man har chans att känna igen även sina egna svårigheter från olika grupper.

ALA SÖKER KONTAKT MED NÅGON PSYKOLOG som är intresserad av ett ca fyramånader långt litteratur- och teoriarbete på halvtid rörande utvecklingsstördas motorik. Erfarenhet av utvecklingsstörda och forskningsarbete önskvärt. Svar till GUNNAR KYLÉN, stiftelsen ALA, Stora Sköndal, 123 85 FARSTA, 08/64 26 26.

OM SIA-UTREDNINGEN

Sannolikt undrar många omsorgspsykologer i likhet med mig hur utredningen om skolans inre arbete - SIA - kommer att påverka särskolan i framtiden. Remisstiden för SIA går ut den 15 februari 1975. Informationsmaterialet säger föga om den psykiskt utvecklingsstörde eleven. Vid olika debatter nämns ej hans existens. I Skolöverstyrelsens studiematerial finner man följande: "Endast i undantagsfall - fysiska handikapp, "psykiatriska" svårigheter, intellektuell utvecklingshänning, svåra emotionella och sociala störningar - skall en elev behöva lämna arbetsenheten. Denna undervisning utanför arbetsenheten bör utgöra en väl kvalificerad specialundervisning eller terapeutiskt arbete ....." Vad avses med detta?

Om SIA inte direkt avser att påverka särskolans verksamhet, kommer den åtminstone att göra det indirekt. Förändras skolans arbetsmiljö i linje med SIA:s förslag vid de skolor, där våra särskoleexternat har integrerats, kommer detta att få följder även för vår verksamhet.

Personligen tycker jag att det är angeläget att särskolan förs in i diskussionerna kring SIA-utredningen. Kan vi inom POMS utarbeta ett remiss-svar? Hör av Er med synpunkter till styrelsen.

Sylvia Milchert

VET DU ADRESSEN TILL NÅGON AV DESSA POMS-MEDLEMMAR? BREV SOM SKICKAS UT KOMMER I RETUR.

ULLA THORN , GÖTEBORG ?
LENA BECKING , LUND ?
ANN-CHARLOTTE CHRISTENSSON,
STOCKHOLM ?

HÖR I SÅ FALL AV DEJ TILL SEKRETERAREN.

BETALA ÅRSavgift för 1975. 25:-
INSÄTTES PÅ PG 35 89 78, POMS,
HAMMARÖ. ANGE HEMTELEFONNUMMER
PÅ PG-TALONGEN, SÅ ATT VI KAN FÅ
MED DET PÅ ADRESSLISTAN FÖR NÄS-
TA ÅR.

OCH SOM VANLIGT: ANMÄL ADRESS-
ÄNDRING TILL LARS MOLANDER.